

"Yönetim'e Disiplinlerarası Yaklaşım"

Editör
Prof. Dr. M. Akif Özer

YÖNETİM Ve ..

Eğitim

Ekoloji

Etik

Göç

Güvenlik

Halkla İlişkiler

Hukuk

İnsan Kaynakları

İşletme

Kamu

Kent

Kriz/Afet

Psikoloji

Reform

Sağlık

Sistem

Siyaset

Sosyoloji

Teknoloji

Yerel Yönetim

Prof. Dr. M. Akif Özer

"En İyi
Akademi, Bir
Kitaplıktır."

YÖNETİM VE ..

- Eğitim
- Ekoloji
- Etik
- Göç
- Güvenlik
- Halkla İlişkiler
- Hukuk
- İnsan Kaynakları
- İşletme
- Kamu
- Kent
- Kriz/Afet
- Psikoloji
- Reform
- Sağlık
- Sistem
- Siyaset
- Sosyoloji
- Teknoloji
- Yerel Yönetim

Editör: Prof. Dr. M. Akif Özer

© Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti.

Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti'ne aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre, kitabı yayınlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

ISBN • 978-605-7805-65-2

3. Baskı • Eylül, Ankara-2019

Yayın No • 233

Yayın Koordinatörü • Merve TORUK

Dizgi/Mizanpaj • Figen KALEÖZÜ

Kapak Tasarım • Gazi Kitabevi

Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti.

Yayıncı Sertifika No: 44884

Merkez
• Bahçelievler Mah. 53. Sok. No: 29 Çankaya/ANKARA
• 0.312 223 77 73 - 0.312 223 77 17
• 0.544 225 37 38
• 0.312 215 14 50
• www.gazikitabevi.com.tr
• info@gazikitabevi.com.tr

Mağaza
• Döğol Cad. No: 49/B Beşevler/ANKARA
• 0.312 213 32 82 - 0.312 213 56 37
• 0.312 213 91 83

Sosyal Medya
• gazikitabevi
• gazikitabevi
• gazikitabevi

İlksan Matbaası Ltd. Şti.

Yayıncı Sertifika No: 13189

Matbaa
• İvedik Organize San. Bölgesi Ağaç İşleri San. Sit.
1377 Sk. No: 35 İvedik/ANKARA
• 0.312 394 39 55

İlgili Makama

Gazi Kitabevi Tic.Ltd. Şti 1984 yılında Ankara’da yayın hayatına başlamıştır. Günümüze kadar 1500’ün üzerinde eser yayımlamıştır. Yayımladığı eserler; Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı (ÜAK) Doçentlik başvuru şartlarında belirtmiş olduğu kriterlere göre, Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler, Spor Bilimleri ve Fen Bilimleri alanında Uluslararası Yayınevi olma özelliğine sahiptir. Bu kriterlere göre;

- En az beş yıl uluslararası düzeyde faaliyet yürüten
- Yayımladığı kitaplar dünyanın bilinen üniversite kütüphanelerinde yer alan ve aynı alanda farklı yazarlara ait en az 20 kitabı olan yayınevidir.

Yayımlanmış olduğu eserler dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişimi kataloğu olan Worldcat.org'da indekslenmektedir. Yurtdışında ilk 500'de bulunan üniversitelerin kütüphanelerinde de birçok yayını kataloglanmaktadır.

Gazi Kitabevi Ticaret Limited Şirketi, 35 yıldır düzenli faaliyet gösterdiği yayıncılık sektörünün önde gelen markalarından biri olan, akademik camiada etkinliği ve saygınlığı bulunan ayrıca ÜAK'ın belirttiği kriterleri taşıyan ULUSLARARASI AKADEMİK BİR YAYINEVİDİR.

Saygılarımızla

Yönetim Kurulu Başkanı
Suavi SARI

GAZI KİTABEVİ
TİC. LTD. STİ.
Merkez 53 Sokak No: 29/4A Beşevler
Tel: 0 312 233 2333 - 0 312 233 2334
Maltepe Vergi Dairesi : 389 003 7031

FARKLI YURTDIŞI ÜNİVERSİTELERİNDE BULUNAN YAYINLARIMIZDAN BAZILARI

Sözlükbilimi Yazıları, Erdoğan Boz

<https://clio.columbia.edu/catalog/SCSB-1641879?counter=5>

Açıksöz gazetesine göre Kastamonu istiklâl mahkemeleri, Eyüp Akman

https://getit.library.nyu.edu/resolve?&ctx_ver=Z39.88-2004&ctx_enc=info:ofi/enc:UTF-8&ctx_tim=2019-03-03T05%3A35%3A17IST&url_ver=Z39.88-2004&url_ctx_fmt=info:ofi/fmt:kev:mtx:ctx&rft_id=info:sid/primo.exlibrisgroup.com:primo-nyu/aleph000073823&rft_val_fmt=in

İran : değişen iç dinamikler ve Türkiye-İran ilişkileri, Soyalp Tamçelik

https://hollis.harvard.edu/primo-explore/fulldisplay?context=L&vid=HVD2&search_scope=everything&tab=everything&lang=en_US&docid=01HVD_ALMA212173783920003941

Siverek merkez ağız : dil incelemesi, metinler, sözlük, Erdoğan Boz, Sadettin Özçelik

<http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=4&sid=6ea729d5-6579-4b98-8b78-7bfbe2f06421%40pdc-v-sessmgr01&bdata=JmxhbmcmZGUmc2l0ZTl1ZHMtbgI2ZS5y29wZT1zaXRl#AN=ulb.665984391&db=cat06365a>

Eski Anadolu Türkçesi, Gürer Gülsevin-Erdoğan Boz

<http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=5&sid=6ea729d5-6579-4b98-8b78-7bfbed2f06421%40pdc-v-sessmgr01&bdata=JmxhbmNjZGUmc2I0ZT1lZHMtbnG1ZS2Z5Y29wZT1zaXRl#AN=ulb.534342140&db=cat06365a>

Uğru ile kadı hikâyesi : Kastamonu nüshası , Eyüp Akman

<https://search.library.utoronto.ca/details?10367802&uuid=58a6583c-8907-4d72-b967-919a57c268f1>

Devlet-i 'Aliyye'nin taşra yönetimi : Sancak kanunnâmelerinden örnekler (Rodos, Prizrin, İskenderiye, Çemişgezek, Antep, Kütahya ve Tarsus Kanunnâmeleri), İsmail Özçelik

[http://solo-prd.bodleian.ox.ac.uk/primo_library/libweb/action/display.do?jsessionid=09895776FF19316F4B3749F9DFEFA3FC?tabs=detailsTab&ct=display&fn=search&doc=oxfaleph020879108&indx=1&reclds=oxfaleph020879108&recldxs=0&elementId=0&renderMode=poppedOut&displayMode=full&frbrVersion=&vid=OXVU1&dscnt=0&vl\(freeText0\)=6053444111&dstmp=1551610697523](http://solo-prd.bodleian.ox.ac.uk/primo_library/libweb/action/display.do?jsessionid=09895776FF19316F4B3749F9DFEFA3FC?tabs=detailsTab&ct=display&fn=search&doc=oxfaleph020879108&indx=1&reclds=oxfaleph020879108&recldxs=0&elementId=0&renderMode=poppedOut&displayMode=full&frbrVersion=&vid=OXVU1&dscnt=0&vl(freeText0)=6053444111&dstmp=1551610697523)

Kadı Burhanettin ve şiiri, Ömer Demirbağ

https://alliance-primo.hosted.exlibrisgroup.com/primo-explore/fulldisplay?docid=CP71204297950001451&context=L&vid=UW&lang=en_US&search_scope=all&adaptor=Local%20Search%20Engi ne&tab=default_tab&query=lsr02,contains,880374270&sortby=rank

Kıbrıs'ta mizah gazetesi Akbaba : günümüz Türkçesine aktarılması ve değerlendirilmesi, Soyalp Tamçelik, Mustafa Kemal Kasapoğlu

<https://find.library.duke.edu/catalog/DUKE007801776>

Türkiye'de mali disiplin sorunu: kamu açıkları ve borçlanmanın sürdürülebilirliği : (1988-2000 dönem analizi), Mustafa Sakal

<https://lhal.gbv.de/DB=1/LNG=EN/CLK?IKT=12&TRM=487462890>

Meclis soruşturması önergeleri : 1982'den 2015'e önerge metinleri, Hilmi Can Turan

<http://oskicat.berkeley.edu/search/o959552632>

Devlet-i 'Aliyye'nin kamusal düzeni ve kurumları [2014], İsmail Özçelik

<https://searchworks.stanford.edu/?q=936213190>

Çağdaş Uygur edebiyatı tarihi, Neşe Harbalioğlu

<http://katalog.nukat.edu.pl/lib/item?id=chamo:4117890&fromLocationLink=false&theme=nukat>

Mekânın siyasallaşması, Servet Karabağ

<http://library.ohio-state.edu/search/o57288928>

Urfa Ermenileri: (Sosyal-siyasi ve kültürel hayat), Halil Özşanlı

<https://search.lib.umich.edu/catalog/record/016283926?&library=All+libraries&query=isn%3A852991295>

Kastamonu Vilâyeti sâlnâmelerine göre Araç ve Mergüze (İhsangazi) : 1869-1903, Eyüp Akman

<https://opac.ub.uni-muenchen.de/TouchPoint/start.do?Query=1035%3d%22BV036095202%22IN%5b2%5d&View=sunrise&Language=de>

Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait bir Nehcü'l-ferâdis, Ergün Acar

https://franklin.library.upenn.edu/catalog?utf8=?&search_field=isxn_search&q=6053446416

Tarihi gerekçeleriyle harf inkılabı ve kazanımları , Cengiz Dönmez

https://iucat.iu.edu/catalog?search_field=advanced&ISBN=676825086

Sivas İli ve yöresi ağzıları : (etnik yapı-inceleme- metinler- sözlük), Necati Demir-Ülker Şen

<https://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/LNG=EN/CLK?IKT=12&TRM=83300087X>

Devlet-i 'Aliyye'nin taşra yönetimi : sancak kanunnâmelerinden örnekler (Rodos, Prizrin, İskenderiye, Çemişgezek, Antep, Kütahya ve Tarsus Kanunnâmeleri), İsmail Özçelik

<http://search.library.yale.edu/catalog/12977842?counter=2>

Başkurt Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde yalancı eş değerler, Habibe Yazıcı Ersoy

<https://newcatalog.library.cornell.edu/catalog/8552220>

Türkiye Türkçesinde Kelime Tahlilleri, Feyzi Ersoy

<http://nus.summon.serialssolutions.com/search?s.q=qazi%20kitabevi&s.fvf%5B%5D=ContentType,Newspaper%20Article,t&s.fvf%5B%5D=ContentType,Book%20Review,t#/search?ho=t&fvf=ContentType,Newspaper%20Article,t%7CContentType,Book%20Review,t&l=en&q=qazi%20kitabevi>

Türkiye Türkçesinde A+ Durum Biçim Birimi, Erdoğan Boz

[https://julac.hosted.exlibrisgroup.com/primo-explore/search?vl\(freeText0\)=qazi%20kitabevi&mode=Basic&vid=HKU&search_scope=My%20Institution&displayMode=full&bulkSize=20&highlight=true&dum=true&query=any,contains,qazi%20kitabevi&displayField=all](https://julac.hosted.exlibrisgroup.com/primo-explore/search?vl(freeText0)=qazi%20kitabevi&mode=Basic&vid=HKU&search_scope=My%20Institution&displayMode=full&bulkSize=20&highlight=true&dum=true&query=any,contains,qazi%20kitabevi&displayField=all)

Osmanlı Türkçesi araştırmaları, Yusuf Akçay

https://mcqill.on.worldcat.org/search?datasource=library_web&search_field=all_fields&search=true&database=all&scope=wz%3A12129&func=find-b&find_code=WHD&find_code=WHD&find_code=WHD&q=&topLod=0&queryString=qazi+kitabevi&find=Go#/oclc/878119359

Devlet-i aliyye'nin toplumsal düzeni ve kurumları, İsmail Özçelik

https://www.librarysearch.manchester.ac.uk/discovery/fulldisplay?docid=alma992975941524901631&context=L&vid=44MAN_INST:MU_NUI&lang=en&search_scope=MyInst_and_CI&adaptor=Local%20Search%20Engine&tab=Everything&query=any,contains,qazi%20kitabevi&ortby=rank&mode=basic&pcAvailability=false

Ortaçağ'da Urfa : efsane, tarih, inanç, bilim ve felsefe kenti , Abdullah Ekinci

https://kuline.kulib.kyoto-u.ac.jp/?action=pages_view_main&active_action=v3search_view_main_init&op_param=srhRevTagFlg%3Dtrue%26words%3Dqazi%2520kitabevi%26sortkey%3Dtitle%26sorttype%3D%26listcnt%3D50%26startpos%3D%26fromDsp%3Dcatsre%26searchDsp%3Dcatsre%26initFlg%3D_RESULT_SET%26hitcnt%3D%26searchsql%3D%26combsearch%3D%26searchhis%3D%26akey%3D%26fct_gcattp%3D%26fct_auth%3D%26fct_pub%3D%26fct_year%3D%26fct_cls%3D%26fct_sh%3D%26fct_lang%3D%26fct_holar%3D%26fct_campus%3D%26fct_tag%3D%26fct_range_year%3D%26fct_stamp%3D%26fct_user1%3D%26fct_user2%3D%26fct_user3%3D%26fct_user4%3D%26fct_user5%3D&block_id=286&tab_num=0&search_mode=null#catdbI-BB04137611

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
GİRİŞ	xi

BİRİNCİ BÖLÜM YÖNETİM VE EĞİTİM

1. YÖNETİM VE EĞİTİM YÖNETİMİ	3
1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
1.2. EĞİTİM VE POLİTİKA	5
1.3. TÜRKİYE'DE ÖRGÜN EĞİTİM KADEMELERİ	7
1.4. EĞİTİMİN HUKUKSAL TEMELLERİ	8
1.4.1. Türkiye Cumhuriyeti Devleti 1982 Anayasası'nda Eğitim	11
1.4.2. Tevhidi Tedrisat Kanunu'nda Eğitim	12
1.4.3. İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda Eğitim	12
1.4.4. Mesleki Eğitim Kanunu'nda Eğitim	13
1.4.5. Yükseköğretim Kanunu'nda Eğitim	13
1.4.6. Milli Eğitim Temel Kanunu'nda Eğitim	13
1.4.7. MEB Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de Eğitim	14
1.5. ÜNİVERSİTE YÖNETİM MODELLERİ	15
1.6. EĞİTİMİN FİNANSAL BOYUTU	17
SONUÇ	18

İKİNCİ BÖLÜM YÖNETİM VE EKOLOJİ

2. YÖNETİM VE EKOLOJİ	29
2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	30
2.1.1. Ekoloji Kavramı	30
2.1.2. Çevre Kavramı	31
2.2. EKOLOJİK SORUNLAR VE ÇEVRE SORUNLARI	32
2.3. ÇEVRE YÖNETİMİ	37
2.3.1. Yönetim ve Çevre İlişkisi	37
2.3.2. Çevre Yönetimi Kavramı	39
2.4. TÜRKİYE'DE ÇEVRE YÖNETİMİ	41
2.4.1. Çevre Yönetimi ile İlgili Yasal Düzenlemeler	41
2.4.2. Çevre Yönetimi ile İlgili Kurumsal Yapılar	45
SONUÇ	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNETİM VE ETİK

3. YÖNETİM VE ETİK	63
3.1. ETİK YOZLAŞMA VE RÜŞVET	63
3.2. TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE RÜŞVETİN NEDENLERİ	64
3.2.1. Kamu Yönetiminin Yapısı, Kültürü ve İşleyişinden Kaynaklanan Nedenler	65

3.2.2. Toplumsal Yapıdan Kaynaklanan Nedenler	70
3.2.3. Ekonomik Yapıdan Kaynaklanan Nedenler.....	73
3.2.4. Siyasal Yapı ve Siyasal Kültürden Kaynaklanan Nedenler	75
3.2.5. Kültürel Yapıdan Kaynaklanan Nedenler	76
3.2.6. Hukuk Sisteminden Kaynaklanan Nedenler	79
SONUÇ	80

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM YÖNETİM VE GÖÇ

4. YÖNETİM VE GÖÇ.....	89
4.1. GÖÇLE İLGİLİ KAVRAMLAR.....	90
4.2. GÖÇÜN NEDENLERİ	91
4.3. GÖÇ TÜRLERİ	92
4.3.1. İç Göçler.....	92
4.3.2. Dış Göçler	93
4.4. GÖÇ KURAMLARI.....	94
4.4.1. Ravenstein'in Göç Kanunları	94
4.4.2. Kesişen Fırsatlar Kuramı.....	95
4.4.3. İtme-Çekme Kuramı.....	96
4.4.4. Modernleşme Okulu: Denge Kuramı	96
4.4.5. Bağımlılık Okulu: Merkez – Çevre Kuramı ve Dünya Sistemi Kuramı	97
4.4.6. İlişkiler Ağı (Network) Kuramı	97
4.4.7. Parekh'in Üçlü Göç Kuramı.....	97
4.4.8. Göç Sistemleri Kuramı	98
4.5. GÖÇ YÖNETİMİ VE TÜRKİYE	98
4.5.1. Göç Yönetimi ve Türleri.....	98
4.5.2. Türkiye'de Göç Yönetimi Süreci.....	100
4.5.2.1. 1923 - 1980 Arası Dönemde Göç Yönetimi	100
4.5.2.2. 1980 ve Sonrası Dönemde Göç Yönetimi	102
4.5.3. Türkiye'de Göç Yönetiminin Kurumsal Yapısı	103
4.5.3.1. Merkezi Düzeyde Göç Yönetimi.....	103
4.5.3.2. Taşrada Göç Yönetimi.....	104
4.5.3.3. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD).....	105
4.5.3.4. Göç Yönetiminde Görevli Kurullar	105

BEŞİNCİ BÖLÜM YÖNETİM VE GÜVENLİK

5. YÖNETİM VE GÜVENLİK	115
5.1. GÜVENLİK ve KOLLUK KAVRAMLARI.....	116
5.2. GÜVENLİK VE KURAMSAL GELİŞMELER.....	120
5.3. YÖNETİM VE İÇ GÜVENLİK YÖNETİMİ	122
5.3.1. Kamu Hizmeti ve İç Güvenlik.....	123
5.3.2. Kamu Düzeni ve Kolluk	124
5.3.3. İç Güvenlik Mevzuatı	125
5.4. TÜRKİYE'DE İÇ GÜVENLİK ÖRGÜTLENMESİ VE İÇ GÜVENLİK KURUMLARI YAPILANMASI	126

5.4.1. İç Güvenlik Yönetimi ve Sorunlar	130
5.4.2. İç Güvenlik Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar	131
SONUÇ	134

ALTINCI BÖLÜM YÖNETİM VE HALKLA İLİŞKİLER

6. YÖNETİM VE HALKLA İLİŞKİLER	145
6.1. GENEL OLARAK HALKLA İLİŞKİLER	145
6.1.1. Halkla İlişkiler Kavramı ve Özellikleri	145
6.1.2. Halkla İlişkilerin Temel İlkeleri	149
6.1.3. Halkla İlişkilerin Amaçları	151
6.1.4. Halkla İlişkilerin Tarihsel Gelişimi	155
6.2. YÖNETİM VE HALKLA İLİŞKİLER	157
6.2.1. Yönetimde Halkla İlişkilerin Önemi	158
6.2.2. Yönetimde Halkla İlişkileri Ortaya Çıkaran Nedenler	162
6.2.3. Kamu Yönetiminde Yaşanan Halkla İlişkiler Sorunları	164
6.2.4. Yönetimde Halkla İlişkiler Uygulamaları ile Ulaşılmak İstenen Amaçlar	168
6.2.4.1. Saygın Bir Örgütsel İmaj	168
6.2.4.2. İyi İşleyen Yöneten-Yönetilen İlişkileri	170
6.2.4.3. Yönetimsel Meşruluk	172
6.2.4.4. Sağlam Bir Örgüt Kültürü	174
6.2.4.5. Yönetimsel İstikrar	175
6.2.4.6. Sosyal Sorumluluk	177
6.2.4.7. Kurumsallaşma	178
6.2.4.8. Örgütsel Etkililik	180
6.2.5. Türkiye’de Planlı Dönemde Halkla İlişkiler Odaklı Çalışmalar	181

YEDİNCİ BÖLÜM YÖNETİM VE HUKUK

7. YÖNETİM VE HUKUK	201
7.1. GENEL OLARAK HUKUK / KAMU HUKUKU	202
7.1.1. Kamu Hukuku Özel Hukuk Ayrımı	202
7.1.2. Genel Kamu Hukuku ve Hukuk Devleti Süreci	203
7.2. HUKUK DEVLETİ İLKESİ	205
7.2.1. Hukuk Devleti İlkesinin Alt İlkeleri	206
7.2.2. Hukuk Devleti İlkesinin Gereklilikleri	207
7.3. KAMU YÖNETİMİNİN HUKUKİ BOYUTU	209
7.3.1. İdare Hukuku	209
7.3.2. İdarenin Sorumluluğu	210
7.3.3. İdari Dava Türleri ve Süreler	212
7.3.4. İdari Yargıda Kanun Yolları	212
7.3.5. İdarenin İşlemleri	214
7.3.6. İdari İşlem Türleri	214
7.4. TÜRKİYE’DE YARGI SİSTEMİ	217
7.4.1. Anayasa Yargısı	218

7.4.2. Adli Yargı.....	221
7.4.3. Askeri Yargı	222
7.4.4. Seçim ve Uyuşmazlık Yargısı	224
7.4.5. Hesap Yargısı.....	225
7.4.6. İdari Yargı	227
7.4.7. Yargı Sisteminde Kurumsal Yapılanma ve Hâkimler ve Savcılar Kurulu.....	229

SEKİZİNCİ BÖLÜM

YÖNETİM VE İNSAN KAYNAKLARI

8. YÖNETİM VE İNSAN KAYNAKLARI	237
8.1. YÖNETİM ANLAYIŞINDA DEĞİŞİM VE PERSONEL YÖNETİMİNDEN İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNE DÖNÜŞÜM	238
8.2. PERSONEL YÖNETİMİ VE İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	244
8.3. İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNDE YÖNETİCİLERİN SORUMLULUĞU	248
8.4. STRATEJİK İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ VE KURUMSAL PERFORMANSA ETKİSİ.....	249
8.5. KAMU YÖNETİMİNDE İNSAN KAYNAKLARI VE YÖNETİMİ.....	254
SONUÇ	257

DOKUZUNCU BÖLÜM

YÖNETİM VE İŞLETME

9. YÖNETİM VE İŞLETME.....	267
9.1. YÖNETİM	269
9.1.1. Yönetimin Özellikleri	270
9.1.2. Yönetme	271
9.1.3. İşletme.....	271
9.2. YÖNETİM VE İŞLETME	272
9.2.1. Üretim Faktörleri.....	273
9.2.2. İşletme Türleri.....	274
9.3. TARİHSEL SÜREÇTE İŞLETME YÖNETİMİ YAKLAŞIMLARI.....	275
9.3.1. Bilimsel Öncesi Dönem (1880 ve Öncesi).....	276
9.3.2. Klasik Yönetim Düşüncesi	277
9.3.2.1. Bilimsel Yönetim Düşüncesi (1880-1930)	277
9.3.2.2. Yönetim Süreci Yaklaşımı (Yönetimin Evrensel İlkeleri) (1841-1925).....	278
9.3.2.3. Bürokrasi Teorisi.....	280
9.3.3. Neo-klasik (Davranışçı) Yönetim Düşüncesi.....	281
9.3.3.1. Hawthorne Araştırmaları ve Harwood Araştırmaları (1927 – 1932).....	282
9.3.3.2. Douglas Mc Gregor Yönetim Teorisi.....	283
9.3.3.3. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi.....	284
9.3.4. Modern Yönetim Teorileri	286
9.3.4.1. Sistem Yaklaşımı	287

9.3.4.2. Durumsallık Yaklaşımı	287
9.3.4.3. Öğrenen Organizasyonlar	288
9.3.4.4. Küçülme Odaklı Yönetim	288
9.3.4.5. Benchmarking	289
9.3.4.6. Toplam Kalite Yönetimi	289

ONUNCU BÖLÜM YÖNETİM VE KAMU YÖNETİMİ

10. YÖNETİM VE KAMU YÖNETİMİ	297
10.1. YÖNETİM	297
10.1.1. Kavramsal Çerçeve	297
10.1.2. Yönetim'in Bilim ve Sanat Yönü	298
10.1.3. Yönetim'de Özel ve Kamu Ayrımı	298
10.2. YÖNETİM BİLİMİ	300
10.2.1. Tarihsel Süreç	300
10.2.2. Klasik Yönetim Teorisi	301
10.2.3. Neo-Klasik Yönetim Teorisi	305
10.2.4. Modern Yönetim Teorisi	307
10.3. KAMU YÖNETİMİ	309
10.3.1. Tarihsel Süreç	310
10.3.2. Kamu Yönetimi ve Siyaset Ayrımı	311
10.3.3. Kamu Yönetimi Unsurları	313
10.3.4. Yeni Kamu Yönetimi	313
SONUÇ	316

ONBİRİNCİ BÖLÜM YÖNETİM VE KENT

11. YÖNETİM VE KENT YÖNETİMİ	323
11.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	323
11.1.1. Kent	323
11.1.2. Kentleşme	325
11.2. KENT TÜRLERİ	325
11.2.1. Küresel Kentler	325
11.2.2. Sakin Kent	327
11.2.3. Akıllı Kent	327
11.2.4. Teknokent	328
11.2.5. Ana Kent	329
11.2.6. Sürdürülebilir Kent	330
11.2.7. Yörekent	331
11.3. KENTLERİN TARİHÇESİ	331
11.4. KENT YÖNETİMİ	332
11.4.1. Kent Yönetimi Modelleri	333
11.4.1.1. Kent Kurumları Modeli	333
11.4.1.2. Kent ve Çevresi Modeli	333
11.4.1.3. Kent ve Etkili Toplum Modeli	334
11.4.1.4. Kent Yönetiminde Kudretli Başkan- Meclis Tercihî	334

11.4.2. Modern Kent Yönetimi Modelleri ve Bu Modellerin Türkiye’de Uygulanışı	336
11.4.2.1. Yönetişim ve Kent.....	336
11.4.2.2. Belediyelerde Toplam Kalite Yönetiminin ve Stratejik Planlamanın Uygulanışı.....	340
11.4.2.3. Kentli Hakları, Kent Hukuku ve Belediyeler	341

ONİKİNCİ BÖLÜM YÖNETİM VE KRİZ/AFET YÖNETİMİ

12. YÖNETİM VE KRİZ/AFET YÖNETİMİ	351
12.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	353
12.1.1. Kriz ve Kriz Yönetimi	353
12.1.2. Krizin Oluşmasına Etki Eden Faktörler	354
12.1.3. Krizin Aşamaları	356
12.1.3.1. Kriz Öncesi	356
12.1.3.2. Kriz Anı.....	357
12.1.3.3. Kriz Sonrası	357
12.1.4. Afet ve Afet Yönetimi	358
12.1.5. Afetin Oluşmasına Etki Eden Faktörler	363
12.1.6. Acil Durum Yönetimi	363
12.1.7. Kriz, Afet ve Acil Durum Arasındaki İlişki	364
12.2. TÜRKİYE’DE KRİZ/AFET YÖNETİMİNDE TARİHSEL SÜREÇ VE KURUMSAL YAPILANMA	366
12.2.1. Türkiye’de Kriz/Afet Yönetiminin Tarihsel Süreçteki Gelişimi	368
12.2.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	368
12.2.1.2. 1923-1999 Dönemi.....	368
12.2.1.3. 1999 ve Sonrası	370
12.2.2. Türkiye’de Kriz/Afet Yönetiminde Kurumsal Yapılanma	372
12.2.2.1. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı	373
12.3. KRİZ/AFET YÖNETİMİNDE HALKLA İLİŞKİLERİN ÖNEMİ	376
12.3.1. Halkla İlişkiler Kavramı.....	376
12.3.2. Kriz/Afet Yönetiminde Halkla İlişkiler Faaliyetleri.....	377
12.3.3. Kriz/Afet Yönetiminde İletişim	379
SONUÇ	381

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNETİM VE PSİKOLOJİ

13. YÖNETİM VE PSİKOLOJİ	391
13.1. BİREY, ÖRGÜT VE YÖNETİM.....	391
13.2. MOTİVASYON	392
13.2.1 Motivasyon Süreci.....	394
13.2.2. Motivasyon Yöntemleri	395
13.2.3. Bireyleri Motive Etmede Etkili Olan Yönetici Davranışları	396
13.3. LİDERLİK VE ETKİLEME SÜRECİ.....	396
13.3.1. Liderlik Yaklaşımları	397
13.3.1.1. Özellikler Yaklaşımı	397

13.3.1.2. Davranışsal Liderlik Teorisi	397
13.3.1.3. Durumsal Liderlik Teorisi	397
13.3.1.4. Modern Liderlik Yaklaşımları	398
13.4. STRES VE STRES YÖNETİMİ	399
13.4.1. Stres Her Zaman Kötü müdür?	401
13.4.2. Başa Çıkma Türleri.....	401
13.4.3. Yöneticiler ve Stres.....	402
13.5. TÜKENMİŞLİK.....	403
13.6. ÖRGÜTSEL AÇIDAN ZAMAN YÖNETİMİ	404
13.6.1. Örgütsel Açıdan Zaman Planlama Yöntemleri.....	405
13.7. ÖRGÜTSEL GÜVEN	406
13.7.1. Örgütsel Güven Kavramı ve Tanımı	406
13.7.2. Örgütsel Güvenin Boyutları	407
13.7.2.1. Örgüte Güven	407
13.7.2.2. Yöneticiye Güven.....	408
13.7.2.3. Çalışma Arkadaşlarına Güven.....	408
13.7.3. Örgütsel Güven Modelleri	409
13.7.3.1. Whitener'ın Yönetimsel Güvenilirlik Modeli	409
13.7.3.2. Mishra Güven Modeli	409
13.7.3.3. Bromiley ve Cummings Güven Modeli	409
13.7.3.4. Mayer, Davis ve Shoorman'ın Örgütsel Güven Modeli.....	409
13.7.4. Örgütsel Güvenin Önemi	410
13.7.5. Örgütsel Güven ve Lider İlişkisi	410

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM YÖNETİM VE REFORM

14. YÖNETİM VE REFORM.....	417
14.1. İDARİ REFORM KAVRAMI	417
14.2. TÜRK KAMU YÖNETİMİ SİSTEMİNDE REFORM ÇALIŞMALARI.....	418
14.2.1. Osmanlı Dönemi: İdari Islahat	418
14.2.2 Cumhuriyet Dönemi (1923-1980): İdari Reform	420
14.2.2.1. İdari Reform ve Reorganizasyon Hakkında Ön Rapor (1961).....	422
14.2.2.2. Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP-1963).....	422
14.2.2.3. İdari Reform Danışma Kurulu Raporu (İdarenin Yeniden Düzenlenmesi İlkeler ve Öneriler-İYD-1972)	423
14.2.2.4. Kalkınma Planları.....	423
14.2.3. 1980 Sonrası Dönem: Devlet Reformu	424
14.2.3.1. Kamu Yönetimi Araştırma Projesi (KAYA-1991).....	425
14.2.3.2. Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim (2003)	425
14.2.3.3. Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı	426
14.2.3.4. Kalkınma Planları.....	428
14.2.3.5. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi	429
SONUÇ.....	431

ONBEŞİNCİ BÖLÜM YÖNETİM VE SAĞLIK

15. YÖNETİM VE SAĞLIK.....	439
15.1. DİŞİPLİNLERARASI PERSPEKTİFTE YÖNETİM.....	440
15.2. DÜNYADA SAĞLIK YÖNETİMİNİN GELİŞİMİ	444
15.3. YÖNETİM VE REFORM PERSPEKTİFİNDE SAĞLIKTA DÖNÜŞÜM.....	446
15.3.1. 2003-2011 Döneminde Sağlıkta Dönüşüm.....	448
15.3.2. 2011-2018 Döneminde Sağlıkta Dönüşüm.....	452
15.3.3. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Sağlıkta Dönüşüm.....	459
SONUÇ.....	462

ONALTINCI BÖLÜM YÖNETİM VE SİSTEM

16. YÖNETİM VE SİSTEM	481
16.1. KUVVETLER AYRILIĞI SİSTEMİ.....	481
16.2. KUVVETLER BİRLİĞİ SİSTEMİ.....	482
16.3. HÜKÜMET SİSTEMLERİNİN KUVVET İLİŞKİLERİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI.....	483
16.3.1. Kuvvetler Birliğine Dayanan Sistemler	483
16.3.1.1. Monarşi	483
16.3.1.2. Diktatörlük.....	483
16.3.1.3. Meclis Hükümeti Sistemi	484
16.3.2. Kuvvetler Ayrılığına Dayanan Sistemler	485
16.3.2.1. Başkanlık Sistemi	485
16.3.2.1.1. Başkanlık Sisteminin Olumlu Yanları	488
16.3.2.1.2. Başkanlık Sisteminin Olumsuz Yanları	489
16.3.2.2. Parlamenter Sistem.....	490
16.3.2.2.1. Parlamenter Sistemin Olumlu Yanları	492
16.3.2.2.2. Parlamenter Sistemin Olumsuz Yanları.....	493
16.3.2.3. Yarı-Başkanlık Sistemi	493
16.3.2.3.1 Yarı-Başkanlık Sisteminin Olumlu Yanları	494
16.3.2.3.2 Yarı-Başkanlık Sisteminin Olumsuz Yanları	495
16.3.3. Türk Tipi Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi	495
16.3.3.1. Hükümet Sistemi Değişikliği Tartışmalarının Tarihsel Arka Planı.....	495
16.3.3.2. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yasama	497
16.3.3.3. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yürütme	498
SONUÇ.....	501

ONYEDİNCİ BÖLÜM YÖNETİM VE SİYASET

17. YÖNETİM VE SİYASET	511
17.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	511
17.1.1. Yönetim ve Kamu Yönetimi	511
17.1.2. Siyaset ve Siyaset Bilimi.....	514
17.2. SİYASET -YÖNETİM DİKOTOMİSİ.....	520

SONUÇ.....	524
------------	-----

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM YÖNETİM VE SOSYOLOJİ

18. YÖNETİM VE SOSYOJİ.....	531
18.1. YÖNETİM VE SOSYOLOJİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	531
18.1.1. Sosyolojik Açıdan Kavramsal Analiz.....	531
18.1.2. Yönetim Sosyolojisinin Uğraş Alanı.....	532
18.1.3. Yönetim Yaklaşımlarının Tarihsel Gelişiminde Sosyolojik Etkiler.....	534
18.2. SOSYOLOJİK YAKLAŞIM TEORİSYENLERİ VE ALANA İLİŞKİN TEORİLERİ.....	537
18.2.1. Robert King Merton	538
18.2.2. Philip Selznick	539
18.2.3. Alvin Gouldner	540
18.2.4. Michel Crozier	541
18.2.5. Alain Touraine	542
18.2.6. Jean-Daniel Reynaud.....	544
18.2.7. Renaud Sainsaulieu	544
18.3. ORGANİZASYONLARA YÖNELİK SOSYOLOJİK ANALİZLER	545
18.3.1. Yeni Kurumsallaşma Teorisi.....	545
18.3.2. Popülasyon Ekolojisi Teorisi	546
SONUÇ.....	548

ONDOKUZUNCU BÖLÜM YÖNETİM VE TEKNOLOJİ

19. YÖNETİM VE TEKNOLOJİ.....	555
19.1. YÖNETİM VE TEKNOLOJİNİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	555
19.1.1. Yönetim Kavramı.....	555
19.1.2. Teknoloji Kavramı	556
19.2. TARIM TOPLUMUNDAN SANAYİ TOPLUMUNA YÖNETİM VE TEKNOLOJİ İLİŞKİSİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	557
19.2.1. Tarım Toplumunda Yönetim Ve Teknoloji	557
19.2.2. Sanayi Toplumunda Yönetim Ve Teknoloji	561
19.3. BİLGİ TOPLUMUNDA YÖNETİM VE TEKNOLOJİ İLİŞKİSİ VE KAMU YÖNETİMİNDE DÖNÜŞÜM	564
19.3.1. Kamu Yönetiminde Dönüşüm: E-Devlet ve M-Devlet.....	565
19.3.1.1. E-Devlet'in Gelişimi.....	566
19.3.1.2. M-Devlet'in Gelişimi.....	570
19.3.1.3. Türk Kamu Yönetiminde E-Devlet.....	572
19.3.1.4. Dijital Yönetişim	575
SONUÇ.....	577

YİRMİNCİ BÖLÜM YÖNETİM VE YEREL YÖNETİM

20. YÖNETİM VE YEREL YÖNETİMLER	589
20.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	591

20.1.1. Yönetim.....	591
20.1.2. Yönetim Kuramları.....	592
20.1.2.1. Klasik Kuram.....	592
20.1.2.2. Neo-Klasik Kuram	593
20.1.2.3. Modern Yönetim Yaklaşımları	594
20.2. YEREL YÖNETİM.....	596
20.2.1. Tanım	596
20.2.2. Yerel Yönetim Teorileri ve Yerel Yönetimlerin Tarihçesi	598
20.2.3. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Gelişim Süreci.....	600
20.3. YÖNETİM / YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİ	601
20.4. TÜRKİYE’DE YÖNETİM DÜŞÜNCESİNİN EVRİMİNİN GENEL HATLARI	602
20.5. TÜRKİYE’DE MERKEZ/YEREL İLİŞKİLERİ VE YENİ CUMHURBAŞKANLIĞI SİSTEMİ.....	603
SONUÇ.....	604

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNETİM VE GÖÇ*

---

*Nazlı Yücel BATMAZ, (nazli_yucel@yahoo.com)
Refik YASLIKAYA, (refikyaslikaya@yahoo.com)

4. YÖNETİM VE GÖÇ

İnsanlık tarihi, eski çağlardan günümüze kadar geçen süreçte çeşitli savaşlar, doğal afetler ve ekonomik bunalımlar gibi pek çok yaşanmışlığa tanıklık etmiştir.¹ Bu yaşanmışlıklar sonucunda insanlar, bulundukları mekânları terk etmek zorunda kalmışlar ve gittikleri yerlerde de kültürel birikimler oluşturarak çeşitli bağlar kurmuşlardır. Bu bağlantıyı/bağları koparan olgu ise “göç” olarak tanımlanmıştır. Yani “göç, insanlık tarihine paralel olarak varlığını sürdüren bir olgudur” demek mümkün olacaktır.²

Ayrıca göç, tarihi çok eski devirlere dayanan bir olgu olması sebebiyle içerisinde tarihsel, kültürel, sosyolojik, ekonomik ve politik pek çok unsuru barındırmaktadır. Bu sebepten dolayı yalnızca bir kavram olarak düşünülmemeli, içinde pek çok dinamizmi barındıran bir olgu olarak ele alınmalı ve tanımlama yapılırken bu unsurlar göz ardı edilmemelidir.³

Göç, pek çok sosyal disiplinle iç içe geçmiş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle her disiplinin kendine özgü unsurlarıyla harmanlamış olduğu göç tanımlamaları bulunmaktadır. Bu tanımlamalardan bazıları şu şekilde ifade edilebilir:

“Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret”⁴

“Uluslararası sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmek, süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir”⁵

“Göç, coğrafi mekân değiştirme sürecinin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleridir”⁶

“Bir yerden başka bir yere gidip temelli yerleşme”⁷

“Bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketleri”⁸

“İnsanların doğal, ekonomik, sosyo-politik sebepler nedeniyle iskân ettikleri yerlerden başka yerleşim yerlerine toplu veya bireysel olarak yerleşme olayı”⁹

“Asıl yerinden, ulaşmak istenilen yere hareket”¹⁰

“İnsanların sürekli yerleşmek üzere bir ülkeden veya bölgeden diğer bir ülke veya bölgeye gitmesi”¹¹

“Bir yerleşim biriminden, gruptan ya da belli bir siyasal sınırı olan toprak parçasından başka bir birime doğru, kısmen sürekli, birey veya kitle hareketi”¹²

“Ekonomik, toplumsal, siyasal ya da savaş, kıtlık, doğal yıkım gibi nedenlerle, kişilerin ya da toplulukların, çalışmak ve daha iyi yaşam koşulları bulmak umuduyla bir yerden başka bir yere giderek kesin ya da geçici olarak yerleşmeleri”¹³

Göç ile ilgili olarak yukarıda yapılmış olan tanımlamalardan ulaşılan ortak uzlaş, “yer değiştirme” olarak karşımıza çıkmaktadır. Yer değiştirme,¹⁴ göçün mekânsal vurgusunu oluşturmakla birlikte, zaman ve amaç algısı da göç olgusunun anlaşılmasında temel unsurlardır. Bu sebeplerden dolayı göç genel bir tanımla “bireylerin belli bir zaman süreci içerisindeki mekânsal yer değişimi” olarak ifade edilebilir.

4.1. GÖÇLE İLGİLİ KAVRAMLAR

-Göçmen: Uluslararası alanda evrensel olarak belirlenmiş net bir göçmen tanımı bulunmamakla birlikte, en genel anlamıyla göçmen, “genellikle sosyal ve ekonomik sebeplerden dolayı kendi ülkesini gönüllü olarak terk ederek, yasal ya da yasadışı yollardan başka bir ülkeye giden yabancıyı” ifade etmektedir.¹⁵ Dolayısıyla göçmenler, göç hareketiyle birlikte kendileri ve aileleri için, gelecek umutlarını artırmayı amaçlamaktadırlar. En temel anlamıyla göçmen, “göç eden kişi” olarak tanımlanmaktadır.¹⁶

Mülteci ve sığınmacı kavramları, göçmen kişiyi ifade etmektedir. Ancak her göçmen kişi sığınmacı ya da mülteci kabul edilmemektedir. Bu sebepten dolayı göçmen kavramı çok geniş kapsamlı olarak kabul edilmektedir.¹⁷

-Mülteci: Mültecilerle ilgili olarak ilk düzenleme olan 1951 Cenevre Sözleşmesi’nin yetersiz görülmesi sonrasında çıkarılan Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü’nde mülteci, şu şekilde tanımlanmıştır;¹⁸

“İrki, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıstır.”

Mülteciler yaşama hakkına gelebilecek herhangi bir zarardan korku duymaları sebebiyle zorunlu olarak ve mal varlıklarını geri bırakarak güvenli bir ülkeye iltica etmektedirler. Zorlayıcı koşullar sebebiyle ani yer değişiklikleri yapmak zorunda oldukları için göçü kolaylaştırıcı resmi belgelere sahip değildirler. Bu durum zorlu şartlarda yolculuk yaşamalarıyla sonuçlanmaktadır.¹⁹

-Sığınmacı: Sığınmacı, zulüm görmekten ya da ciddi zararlardan korunmak amacıyla kendi ülkesi dışında başka bir ülkede güvenlik arayışı içerisinde olan ve uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi olarak ifade edilmektedir.²⁰ Yani sığınmacı kavramı, bireysel ya da grup temelli olarak uluslararası koruma talebi olan ve bu talebin henüz ülke makamlarınca karara bağlanmamış olduğu kişileri ifade etmektedir.²¹

Sığınmacı ve mülteci kavramları arasında şu şekilde bir ayrım yapılmaktadır. Mülteci, mültecilik statüsü hukuksal anlamda kabul edilmiş yabancı bir kişiyi ifade ederken; sığınmacı, mülteci statüsü incelenen ve bu sebeple kendisine geçici koruma sağlanan kişiye karşılık gelmektedir.²²

-Geçici Koruma: Geçici koruma kavramı, Avrupa hukukunda ilk olarak Yugoslavya’nın parçalanması döneminde görülmüştür. Türk hukukunda ise Suriye’deki savaş sonrasında Suriyelilerin savaştan ve ölümden kaçarak Türkiye’ye gelmeleri sonucunda 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu sonrasında görülmüştür.

YUKK’nin 91. maddesinde “geçici koruma” düzenlenmiştir.²³ Kanun’un 91. maddesinde, “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir” ifadesi bulunmaktadır.

Göç Terimler Sözlüğüne göre ise geçici koruma, “çatışma veya yaygın şiddet ortamlarından kitlesel olarak kaçıp gelen kişilere öncesinde bireysel statü belirleme işlemine tabi tutulmaksızın Devlet tarafından geçici koruma sağlama konusunda geliştirilen düzenleme” olarak tanımlanmaktadır.²⁴

4.2. GÖÇÜN NEDENLERİ

İnsanlar tarih boyunca bireysel ya da kitlesel olarak bulundukları mekânları terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu sebepten dolayı göç, tarihi bir dinamik olarak insanlığın ortaya çıkışından beri varlık gösteren bir kavramdır. İnsanlık tarihi kadar eski bir olgu olan göç hareketleri, toplumsal, kültürel ve ekonomik değişim süreçlerinin yaşanması sebebiyle sebepleri ve sonuçları açısından çeşitlilik göstermektedir.²⁵ Bu sebeple göçlerin ekonomik, sosyal ve kültürel, politik ve diğer nedenlerinin incelenmesi uygun olacaktır.

-Ekonomik Nedenler: İlk uygarlıklardan itibaren göçlerin en temel nedeni olarak ekonomik sebepler görülmektedir. Özellikle avcı-toplayıcı topluluklara bakıldığında, artan nüfus oranına paralel bir şekilde besin üretimin mevcut olmadığı ve bu insanların yaşamlarını sürdürebilmek için ihtiyaç duydukları besini karşılayabilecekleri alana doğru hareket ettikleri gözlenmektedir.

Ayrıca eski tarihlerde yaşanmış olan göçlerin diğer sebepleri ise, iklim ve kuraklıktır. İklim ve kuraklık sonucunda yeterli besin oranının sağlanamaması açlık sorununu ortaya çıkarmış²⁶ ve sulak alanlara doğru göç hareketleri meydana gelmiştir. Tarihsel perspektiften bakıldığında verimli ve sulak alanlara doğru yaşanan göç hareketleri süreklilik göstermektedir.²⁷

Eski çağlardan beri sürekli olarak devam eden göç hareketleri, günümüzde bir gelenek olarak “konar-göçer” toplulukların varlığı ile devamlılığını sürdürmektedir. Konar-göçer topluluklar, göçü bir hayat tarzı haline getirmişlerdir.²⁸ Göç hareketleri esnasında taşımacılık ve beslenme ihtiyaçlarının karşılanması için deve, at, koyun ve keçi gibi hayvanlar kullanılmaktadır. Bu hayvanlar, göç hareketine uyum sağlamanın yanında, göçerlerin ekonomik varlığını da oluşturmaktadır.²⁹

Göç hareketlerinin ekonomik nedenleri tarih boyunca değişikliğe uğramıştır.³⁰ İlk çağlarda göç hareketleri temel olarak beslenme ihtiyacının karşılanması arayışlarıyla sürerken; hayvancılık faaliyetlerine geçildiğinde, hayvanların su ve ot ihtiyaçlarının karşılanabileceği sulak alanlara göç etme hareketi olarak yaşanmıştır.

Zaman içerisinde tarımla uğraşılmaya başlandığında ise göç hareketleri, verimli tarım arazilerinin bulunduğu alanlara doğru olmuştur.³¹ Sanayi Devrimi sonrasında yaşanan gelişmeler sonucunda işgücü, sermaye ve üretimdeki artış sonucunda ekonomik refah arzusu sebebiyle, kırdan kente doğru göç hareketleri yaşanmaya başlamıştır. Bu süreç, modern dünyanın getirmiş olduğu liberal düşünce, sosyal refah, modernite ve küreselleşme gibi pek çok kavramla ilişkili olarak günümüzde de devamlılığını korumaktadır.³²

-Sosyal ve Kültürel Nedenler: Bireylerin ve toplulukların göç etme sebeplerinden bir diğeri ise sosyal ve kültürel algılardır. Toplumsal yaşam koşullarındaki değişiklikler bireyler üzerinde daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmek adına göç etme isteği uyandırmaktadır. Yaşadıkları bölgelerin sosyal ve kültürel imkânlarının kısıtlı olması, kendisini kanıtlama güdüsü içinde olan bireylerin göçe teşviki konusunda bir etmen oluşturmaktadır.

Bireyler eğitim, sağlık, kamu hizmeti gibi alanlarda mevcut durumlarından daha iyi bir konuma sahip olabilmek için bulundukları yerlerden, sosyal ve kültürel tatmini sağlayacak bölgelere göç etmektedirler.³³

İnsanların sosyal ve kültürel sebeplerden dolayı göç etmeleri çeşitli problemleri beraberinde getirmektedir. Örneğin, kırsal alandan kente doğru göçmüş olan bireylerin, kırsal alanlara ait olan kültürel değerlerle kentteki yaşam biçiminin çatışması sonucunda, uyum sorunuyla karşılaştıkları görülmektedir. Ayrıca ekonomik yaşam, eğitim ve kültür farklılığı gibi etkenler, göç edenlerin farklı bir yaşam tarzını benimsemelerine neden olmuş ve bu durum beraberinde sosyal dışlanma ve toplumsal ayrışmayı da getirmiştir.³⁴

-Politik Nedenler: Göç hareketlerini teşvik eden diğer etmen, politik kökenli olarak karşımıza çıkmaktadır. Devletlerin uygulamış olduğu bölgesel politikalar, uluslararası arenada gerçekleşen olaylar, askeri darbeler, etnik siyaset ve dini faktörler, politik anlamda bireylerin göç etmelerinde temel etkenler olarak ifade edilmektedir. Örneğin, İslam topluluklarının bulundukları bölgeden daha rahat yaşayabilecekleri alanlara göç etmesi (hicret olarak adlandırılmaktadır), siyasi ve stratejik sayılabilecek planlar doğrultusunda gerçekleştirilmiş ve İslam takviminin başlangıcı sayılmıştır.³⁵

Politik sebepler arasında gösterilebilecek bir diğer örnek ise, Orta Çağ Asya'sında, Hunların baskısından kaçan kavimlerin Roma İmparatorluğu'na doğru akınlar halinde göç etmesidir. Bu göçler sonucunda merkezi otorite zayıflamış, kentler, ticaret ve para ekonomisi gerilemiş, toprak sahipliği ve tarımsal üretim esas zenginlik kaynağı olarak görülmeye başlanmış ve sonucunda feodalitenin oluşum ortamı hazırlanmıştır.³⁶

-Diğer Nedenler: İnsanların göç etmeleri arasında sayılabilecek nedenler arasında ekonomik, politik, sosyal ve kültürel nedenlerin yanı sıra pek çok faktörü sıralamak mümkündür. Göçler dinsel, ailesel, psikolojik, çevresel ve güvenlik sebepleriyle oluşabileceği gibi; doğal afetler sebebiyle de oluşmaktadır. Örneğin, çevresel sorunlara bağlı olarak iklim faktörünü göz önünde bulunduran ve ekonomisi tarıma dayalı bireyler, daha iyi çevresel koşullara sahip bölgelere göç etmektedirler.³⁷ Ayrıca, hicret gibi dinsel etkenler de göç hareketlerinin oluşmasında etkili olan kavramlar olarak ifade edilebilir.³⁸

4.3. GÖÇ TÜRLERİ

Göçün sosyal bilimler açısından pek çok disiplinle ilişkili olması ve bireylerin çeşitli sebeplerden dolayı göç etme eğiliminde olmaları, her bilim dalı açısından farklı göç tanımının oluşmasına ve farklı sınıflandırmalar yapılmasına sebep olmaktadır.³⁹ Bu sebeple, göç türlerinin genel olarak tanımlanması ve incelenmesi uygun olacaktır.

4.3.1. İç Göçler

İç göçler, bir ülkenin kendi sınırları içerisinde gerçekleşen nüfus değişim hareketlerini ifade etmektedir. Bu tanımdan hareketle iç göçler, bir bölgeden başka bir bölgeye, bir kentten başka bir kente, kırsaldan kente ya da kentten kırsala olmak üzere, farklı şekillerde gerçekleşmektedir. İç göç hareketlerinde ülke nüfusunun genelinde bir değişim söz konusu olmazken; bölgelerin ya da illerin nüfuslarında artış ya da azalış gözlenmektedir.⁴⁰ İç göçler çeşitli amaçlar doğrultusunda gerçekleşmesi sebebiyle, farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple, farklı iç göç türlerinin incelenmesi faydalı olacaktır.

-Mevsimlik Göçler: Mevsimlik göçler, insanların her yılın belli aylarında çalışmak, gezmek ya da dinlenmek gibi amaçlar doğrultusunda, birden fazla mekâna giderek zamanının bir bölümünü orada geçirmesi olarak tanımlanmaktadır.⁴¹ En genel anlamıyla “geçici olarak çalışmak veya gezmek için yapılan göçler” olarak ifade edilmektedir.⁴² Mevsimlik göçler, insanların birden fazla kültürle karşılaşmasını ve farklı sosyal yapılarla iç içe yaşamasını sağlamaktadır.⁴³ Mevsimlik göçlerin Türkiye’de en fazla görülenleri, Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde yaylalara çıkma ya da pamuk ve fındık toplama amaçlı olarak yapılan göçlerdir.⁴⁴

-Sürekli Göçler: Sürekli göçler insanların yaşamış olduğu yerleri gönüllü ya da zorunlu olarak terk ederek başka bir mekâna, temelli olarak yerleşmeleri olarak tanımlanmaktadır. Bireyler, yaşam şartlarının daha iyi olduğu mekânlara göç ederek, mevcut durumlarına göre daha iyi bir yaşam sürmek ya da eğitim almak gibi sebeplerle göç etmeye karar verebildikleri gibi, doğal afet ve savaş gibi zorunlu sebeplerden dolayı da göç edebilmektedirler. Sürekli göçler, mevsimlik göçlere göre daha uzun süreli olması ve geri dönmek üzere yapılması açısından farklılık göstermektedir.⁴⁵

-Emek Göçleri: Emek göçleri, işgücü göçleri ve tayin nedeniyle yaşanmış olan göçleri ifade etmektedir. Tayin sebebiyle yapılmış olan göçler, memurların gönüllü ya da zorunlu olarak sürekli ya da geçici yapmış olduğu göçlerdir. İşçilerin yapmış olduğu göçler ise, mevsimlik olarak yapılan (pamuk ya da fındık toplama gibi) göçleri ifade etmektedir. Emek göçleri, mevsimlik göçler kadar kısa süreli değildir.⁴⁶

-Zorunlu-Gönüllü Göçler: Zorunlu göçler, yaşanmış olan bazı durumlar ve olaylar karşısında bireylerin rızasına bırakılmadan ve devlet tarafından mecburi olarak yaptırılan göçlerdir. Türkiye’de özellikle 1980’lerden sonra yaşanan doğal afetler ve terör olayları, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nden batıya doğru zorunlu göçlerin yaşanmasına sebep olmuştur. Bu göç hareketleri, bölgedeki kent merkezlerinin nüfusunda ve sosyo-kültürel yapısında önemli değişiklikler yaşanmasıyla sonuçlanmıştır.⁴⁷

Gönüllü göçler ise, bireylerin, daha iyi eğitim alabilmek, sağlık koşullarından daha fazla yararlanabilmek ve daha fazla para kazanabilmek için gönüllü olarak göç etme istekleri doğrultusunda yapmış oldukları eylemi ifade etmektedir. Gönüllü göç hareketi, devlet tarafından herhangi bir baskıya maruz kalmadan, bireylerin kendi iradeleri doğrultusunda yaptıkları göçleri ifade etmektedir.⁴⁸

4.3.2. Dış Göçler

Dış göçler, bir ülkeden başka bir ülkeye doğru yaşanan göç hareketlerini ifade etmektedir. Sanayi Devrimi sonrasında yaşanan gelişmeler doğrultusunda ulaşım ve haberleşme imkânlarının gelişmesi neticesinde, yalnızca ülke içerisinde değil, ülkeler arasında da göç hareketleri artış göstermiştir. Dış göçler, savaş ve doğal afetler gibi sebeplerden dolayı zorunlu olarak yapılabildiği gibi, yaşam standartlarının yükseltilmesi maksadıyla gönüllü olarak da yapılabilmektedir.⁴⁹

Dış göçler, beyin göçü, işçi göçü ve mübadele göçü gibi farklı amaçlar doğrultusunda yapılabilmektedir. Bu sebeple bahsedilen göç türlerini incelemek faydalı olacaktır.

-Beyin Göçü: Beyin göçü, az gelişmiş ülkelerde bulunan iyi eğitim almış ve yetenekli insan gücünün, gelişmiş bir ülkeye doğru göç etmesi olarak tanımlanmaktadır.⁵⁰ Beyin göçü, bireyin uzmanlaşmış olduğu alanla ilgili olarak ülke içerisindeki imkânların kısıtlı olması,

ülkede ücret yetersizliği, meslekte terfi olanaklarının zor olması, baskı, huzursuzluk ve adam kayırma gibi siyasal iktidarsızlıkların yaşanması, atamaya yönelik olarak güvensizlik olması ve daha iyi yaşam standartlarında yaşama arzusu sebebiyle yaşanabilmektedir.

Beyin göçü, göç veren ülke için beşeri sermaye kaybı anlamına gelmekte ve önlem alınmaması durumunda ülkenin gelişmesinde önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.⁵¹

-İşçi Göçleri: İşçi göçleri, bir ülkede oluşan işgücü açığının başka bir ülkedeki işgücü fazlasıyla kapatılması anlamına gelmektedir.⁵² En genel tanımıyla işçi göçleri, insanların çalışmak maksadıyla yurt dışına gitmeleri olarak tanımlanmaktadır.⁵³

Özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki vasıfsız işgücünün gelişmiş ülkelerdeki pahalı işgücü yerine kullanılması, işgücü piyasasındaki rekabeti artıracak ve ücretlerin düşmesine sebep olacaktır. Göç veren ülke için ise, hem işgücü piyasasındaki yoğunlaşma ortadan kaldırılabilecek hem de işçiler tarafından ülkelere döviz aktararak, ekonomiye pozitif katkı sağlanacaktır.⁵⁴

İşgücü göçlerini genellikle ülke içerisinde yaşanan işsizlik sebebiyle karşılaşılan bir durum olduğunu ifade etmek mümkündür. Türkiye’deki işgücü göçlerinin başlaması, Federal Almanya Cumhuriyeti’nde gerçekleştirilen mesleki yetiştirme programına dayanmaktadır. Türkiye, 1960’lı yıllarda yurt dışına yönelik olan işgücü göçlerini, ülke içindeki işgücü fazlasını dış ülkelere yöneterek, nitelikli işçiler olarak ülkeye geri dönmeleri amaçlayarak desteklemiştir.⁵⁵

-Mübadele Göçleri: Mübadele kelime olarak “değiş-tokuş” anlamına gelmektedir. Mübadele göçleri, iki ülkenin anlaşarak vatandaşlarını karşılıklı olarak değiştirmesi durumudur. Özellikle savaş sonrasında yaşanan sınır değişiklikleri sebebiyle, başka bir ülkenin eline geçmiş olan topraklarda kalmış olan nüfusun, kendi ülkeleriyle bağlarının kopmasının engellenmesi, kültür ve dinlerinin devamlılığının sağlanabilmesi için uygulanan bir yöntemdir.

Bu göç türünün hem göç alan hem de göç veren için olumsuz yanı, yeni bir coğrafya yerleşecek olan insanların uyum sorunu sonucunda yaşayacağı problemlerdir.⁵⁶

Türkiye tarihinde mübadele göçlerine verilebilecek en büyük örnek, Türkiye ve Yunanistan arasında yaşanan göç hareketidir.⁵⁷

4.4. GÖÇ KURAMLARI

4.4.1. Ravenstein’in Göç Kanunları

Ravenstein, Dr. William Farr’ın “göçün hiçbir kesin kanuna bağlı olmadığı” yönündeki savunusuna karşılık olarak, 1881 yılında yapılan İngiliz nüfus sayımı verileri üzerine bir inceleme yapmıştır.⁵⁸ 1871 ve 1881 yıllarındaki İngiliz nüfus sayım istatistikleri üzerinden yaptığı incelemeler sonucunda yedi göç kanunu belirlemiştir. Ravenstein’in kuramı, göçle ilgili bilinen ilk çalışmadır ve kendinden sonra ileri sürülmüş olan kuramlara öncülük etmiştir.⁵⁹

Ravenstein, göç hareketleri üzerine yaptığı çalışmada yedi göç kanunu tartışmaya açmıştır;

1. Göç ve mesafe: Genel olarak göç hareketini gerçekleştiren bireylerin yoğunluğu kısa mesafeli bölgelere gitmektedirler..⁶⁰ Göçmenlerin kısa mesafeli yerlere göç etmeleri, gittikleri bölgelerde yeni göç dalgaları oluşturarak nüfusun yer değiştirmesine yol açar.⁶¹ Yeni göç dalgaları; sanayi ve ticaret merkezlerine doğru yönelir.⁶² Nüfusun yer değiştirmesinin çok çeşitli boyutları vardır. Bu boyutların sonuçları açısından, göç alan bölgedeki yerli nüfusun yoğunluğu önem taşır.⁶³

2. Göç ve basamakları: Kentlerin ekonomik gelişmişlik düzeyi, civar bölgelerindeki bireyler açısından önemli bir göç odağı olma eğilimi gösterir. İkinci kademe bölgelerden birincil kent merkezlerine göç gerçekleşirken, ikinci kademe bölgelerden boşalan yerleri üçüncü kademe bölgelerden gelen göçmenler dolduracaktır.⁶⁴ Yani yer değiştiren bireylerin başlangıç hedefleri en yakın kent merkezleri olacaktır. Devamında büyük sanayi ve ticaret merkezlerine yönelen eğilim, daha uzak kırsal alanlara yayılarak hız kazanır.⁶⁵ Kente yaklaşıldıkça, göçmenler kentin olanak ve imkânlarını daha çok özümseyecek; göç eğilimi tüm ülkede yaygın ve hissedilir hale gelecektir.⁶⁶
3. Yayılma ve emme süreci: İlk iki ilkeye göre göç, zincirleme gerçekleşen bir süreçtir. Göç alan bölgeler aynı zamanda göç vermektedir. Her bölgenin itici ve çekici etkenleri vardır.⁶⁷ Göç tek başına bir amaç değildir. Göçmenler için amaç, kentteki ekonomik büyüme ve ticari faaliyet getirisinden paylarını almaktır. Bu, yayılma sürecini desteklemektedir. İşgücü talebinin göçler sonucu karşılanması ise, kent merkezlerinde emilmeyi gerçekleştirmektedir.⁶⁸
4. Göç zincirleri: Göç zincirleme olarak gerçekleşir. Göç alan bölgelerin aynı zamanda göç veren bölgeler olması, birbirini tetikleyen yeni göç dalgalarının oluşmasıyla sonuçlanmaktadır.⁶⁹ Bu göç dalgaları, kent merkezine ulaşınca dek devam etmektedir.
5. Doğrudan Göç: İlk dört kanunda göçün basamaklı ve zincirleme bir şekilde gerçekleştiğini ifade eden Ravenstein, beşinci kanunda uzun mesafeli göçleri açıklamaktadır.⁷⁰ Göç eden kişilerin basamaksız bir şekilde ve doğrudan endüstri merkezlerini hedef aldığını belirtmektedir.⁷¹
6. Kır ve Kent Yerleşimcilerinin Farkı: Kentsel ve kırsal alanlarda yaşayan yerliler açısından, kırsal alan yerlileri, daha fazla göç etme eğilimindedirler. Göç alan bir bölge de yaşayan yerel halkın göçe eğilimli olması beklenmez. Kırdan gelenler, kent yerlilerini çok fazla yerinden oynatmamaktadır. Fakat kırsal alanlar arası geçişlerde basamak görevi üstlenen bölgedeki sakinler yerinden edilmeye ve göç dalgasına katılmaya meyillidir.⁷²
7. Cinsiyet Farklılığı: Kadınlar, erkeklere oranla daha fazla göç etme eğilimindedir.⁷³ Kısa mesafeli göçler ve iç göçler konusunda kadınların; uzun mesafeli göçler ve dış göçler açısından da erkeklerin göç etmeye daha meyilli olduğu görülmektedir.⁷⁴

Ravenstein'in göç kanunları 1880'li yılların İngiltere'si için geçerli sayılmaktadır. Dönemin endüstriyel gelişmelerini göz önüne alarak yazılan eser, dinamik göç olgusunu açıklama konusunda Castles ve Miller tarafından eleştirilmiştir.⁷⁵

4.4.2. Kesişen Fırsatlar Kuramı

Kesişen fırsatlar kuramı, Stouffer tarafından 1940 yılında bir anakent bölgesi üzerinden yapılan nüfus istatistikleri kullanılarak geliştirilmiş bir çalışmadır. Genel olarak göçmenlerin kararları ve kararların arkasında yatan sebepleri göz önüne alınarak hazırlanan mikro ölçekli bir çalışmadır.⁷⁶

Kesişen fırsatlar kuramına göre bireyler göç ederken üç faktörü göz önünde bulundurur. Bunlar göç edilen yerin uzaklığı, imkânları ve imkânların miktarıdır. Bu üç faktör arasında doğrusal bir orantı söz konusudur. Kuram, göçü matematiksel bir analizle ele alır. Gidilen yerdeki fırsatların hesaplanması konusunda açıklayıcı bir teori geliştirmemektedir. Bu fırsatlar dinamik bir yapılanma gösterebilir ve göçmenlerin kişisel yetenek ve örgütsel ekonomik faaliyetleri sonucunda çeşitlilik arz edebilmektedir.⁷⁷ Ekonomik altyapı sonucu gerçekleşen göçler ve emek göçleri kapsamında bu teoriden söz edilmektedir. Uluslararası göç düzeyinde negatif bir etkisinin olduğu söylenebilir.⁷⁸

4.4.3. İtme-Çekme Kuramı

Everett Lee tarafından yazılan itme-çekme kuramı, göç ve göçmen ilişkisi açısından göç kavramına daha çok odaklanmıştır. Yaşanan yer ve göç edilecek yer açısından itici ve çekici faktörlerin bulunduğunu belirtmiştir.⁷⁹ 1966 tarihinde yayınlanan makalesinde belirttiği üzere, göçün oluşmasına neden olan etmenler 4 başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; yaşanılan yerle ilgili etmenler, gidilmesi düşünülen yerle ilgili etmenler, işe karışan engeller ve bireysel etmenlerdir.⁸⁰

Kuram, terk edilecek ve göç edilecek bölgelerin itici ve çekici unsurları olduğunu ifade etmektedir. Bu unsurlar ekonomik, sosyal, kültürel, ailesel, dinsel, politik vb çeşitli sebepleri barındırmakla birlikte, bireyler açısından farklılık göstermektedir.⁸¹ Bireysel koşullara –yaş, cinsiyet, eğitim, ırk gibi- bağlı olarak, farklı unsurlar arasından yapılacak tercihlerin, göç hareketinde etkili olduğu düşünülmektedir. Göç edilen bölgenin olumlu ve olumsuz etmenleri kendi içinde bütün olarak ele alınmaktadır.⁸²

İtme çekme kuramına göre, refah seviyesi fazla ve sanayileşmiş bölgeler; kendi bölgelerinde düşük refah ve gelir seviyesinde sosyal güvenlikten yoksun olarak çalışan bireyler açısından çekici gelmektedir. Örneğin, emek göçü açısından değerlendirildiğinde, yaşanılan bölgedeki kötü çalışma şartları itici nedenleri, göç edilecek olan ülkedeki yüksek çalışma şartları ise çekici nedenleri oluşturmaktadır.⁸³

4.4.4. Modernleşme Okulu: Denge Kuramı

Denge Kuramı, Modernleşme Okulu düşünürleri tarafından geliştirilmiştir. Sanayileşme seviyesine göre bölgeler arasındaki nüfus ve işgücü transferini dengeleyen, bütünleştirici, olumlu bir kalkınma sağlayan ve modernite algısını destekleyen bir göç tasavvuru yapmaktadırlar.⁸⁴

Denge Kuramına göre, kırsal bölgelerden gelişmiş kentsel bölgelere göç eden nüfus, yeni talep ve işgücü transferi oluşturacaktır. Bu durum kırsal alanlar açısından işgücü talebi ve üretim artışı talebi meydana getirir. Böylelikle göç oranı düşecek ve bölgeler arası bir denge sağlanmış olacaktır.

Bununla birlikte Modernleşme Okulu, göç olgusunun kısa süreli işgücü arzını sağlayan toplumların sosyo-kültürel yapısında değişime katkı sağlayacağını ileri sürmektedir. Şöyle ki, göçmenler bulundukları bölgelerin modern toplumsal değer yargılarını, kuralları, alışkanlıkları ve yaşam biçimlerini, geri döndüklerinde geldikleri bölgelere taşıyacaklardır. Böylelikle

ekonomik kalkınmaya destek sağlayacak ve toplumsal değişime bir aracı rolü üstleneceklerdir.⁸⁵

4.4.5. Bağımlılık Okulu: Merkez – Çevre Kuramı ve Dünya Sistemi Kuramı

Merkez-çevre teorisi, “dünyayı, merkez ve çevresi” olarak kurgusal bir motife sokan Bağımlılık Okulu düşünürleri tarafından geliştirilen kuramdır. Çevre olarak adlandırılan bölgelerin sermaye ve emek arzını karşılamaları yönünden merkez ile aralarında iki yönlü bir bağımlılık ve etkileşimin varlığı söz konusudur. Merkez ülkeler sermayenin güçlenmesi talebi taşıırken, çevre olarak nitelendirilen ülkeler ise ekonomik ve demografik sorunların varlığına çözüm arayışı içerisindeyler.⁸⁶

Merkez-çevre kuramına göre modernitenin gelişmesinde küresel göç algısı, destekleyici bir mekanizma görevi üstlenmemektedir. Bunun sebebi gelişmemiş veya az gelişmiş ülkeler tarafından sağlanan işgücünün, gelişmiş ülkelerin taleplerini karşılamaya yönelik olmasıdır. Bu nedenle emek göçü veren ülkeler açısından, sosyal ve ekonomik anlamda olumsuz bir etki yarattığı ileri sürülebilir.⁸⁷

Immanuel Wallerstein uluslararası göçü, 16. yüzyıldan itibaren gelişmeye başlayan dünya pazarının kökenlerine bağlamaktadır. Kuram çerçevesinde göç olgusunu sosyalist bir temelde irdelemiş ve göç sürecini kolonileşme ve sömürgecilik ile ilişkilendirmiştir. Dünyanın aynı düzende işleyen büyük pazar algısı, sömürgeci düzenin devamlılığını sağlamaktadır. Küreselleşme sürecinde gelişmesini tamamlayan ülkeler pek çok alanda bir üstünlük sağlamaktadır.

Bunun bir sonucu olarak ise, emek arzı çevre ülkelerden merkez ülkelere doğru bir akış ve yer değiştirme gerçekleştirmektedir.⁸⁸ Günümüzde hala devam eden olgu küresel pazar içerisinde, hammadde sağlayan ulusal seçkin grupların ve kapitalist sermayedarların tekeliğini güçlendiren neo-kolonyal hükümetler ve çok uluslu firmalar tarafından sürdürülür vaziyettedir.⁸⁹

4.4.6. İlişkiler Ağı (Network) Kuramı

İlişkiler ağı kuramı, göçmenler arasındaki iletişim düzeylerine dikkat çekmektedir. Belirli bir ülkeye göç etmeyi düşünen ya da yeni göç etmiş kişilerin, ilk olarak, o ülkeye kendilerinden önce göç etmiş kişilerle iletişim ve ilişki kurma çabasına dayanmaktadır. Bu şekilde kurulan ilişkiler ağının, yer değiştirme hareketinin getirdiği maliyet ve riskleri azaltacağı düşüncesi ile uluslararası göç olasılığını artıracak varsayılmaktadır. Bu varsayımın yapılmasında küreselleşme algısının genişlemesi de etkilidir.⁹⁰

Göçmenler arasında ilişki ağlarının geliştirilmesi, uluslararası düzeyde gerçekleşen göçleri hızlandıran ve yaygınlaştıran bir sistemin tasavvurunu ifade eder. Göç etmek isteyen bireyler, bu ilişkiler ağı sayesinde karşılaştıkları engelleri aşma konusunda daha avantajlı duruma gelirler.⁹¹

4.4.7. Parekh’in Üçlü Göç Kuramı

Parekh göçü, toplum, devlet ve birey üçgeninde ele alarak öncelikle bireysel özgürlükler çerçevesinde, daha sonra toplumsal bağlamda analiz etmektedir.⁹² Buna göre şu görüşler öne çıkmaktadır;

1. Liberal Görüş: Toplumsal beklentilere karşılık verebilecek düzeyde olan bireyler açısından göç etmelerinin önünde engel teşkil edecek herhangi bir durum söz konusu değildir. Bu süreçte etken ve bağımlılık gösteren tek değişken, devlet kontrolüdür. Din, dil, ırk ve politik görüşlerden bağımsız olarak göç süreci gerçekleşir.⁹³ Burada ifade edilen şey, ülke ekonomisinin refaha ulaştırılması açısından göçmen işçilerin kullanılması yoluyla çarkın döndürülmesidir. Göçmen işçiler, mekanik bir unsur olarak tasavvur edilmiştir.⁹⁴
2. Toplumcu Görüş: Bireyleri tekil olarak değil, toplumu bir bütün olarak ele almasıyla liberal görüşten ayrılır. Bu nedenle göç olgusuna daha temkinli yaklaşmaktadır. İşgücü talebi olan ülkeler açısından, talebin karşılanması yönüyle göçmenlerin sahip oldukları nitelikler oldukça önemlidir. Buna bağlı olarak temel kriter, göçmenlerin göç ettikleri toplumun kültürel dokusuyla uyumu gerekliliğidir. Toplumsal uyum hususunda seçici davranılmasını öngören toplumcu görüş, göçmenlerin sahip oldukları niteliklere dikkat edilmesi gerekliliğini öne sürer.⁹⁵
3. Etnik Görüş: Toplumun temelinin kan bağı ve kolektif içgüdüler bağlamında oluştuğunu ileri sürer. Buna bağlı olarak göç olgusunun ele alınmasında milliyetçi bir bakış açısı ile göç edecek bireylerin, göç ettikleri ülkeler açısından kan bağı ve kolektif temelleri olması gerektiğini ifade eder.⁹⁶ Şayet, ülkenin ekonomisi bakımından göçmen işgücüne ihtiyacı varsa, bunlar geçici bir süreliğine misafir statüsüne tabii tutularak kabul edilebilir. Bu durumun uygulamada ki en önemli örneği Almanya'dır.⁹⁷

4.4.8. Göç Sistemleri Kuramı

Kuram, uluslararası çerçevede siyasi ve ekonomik bir temele oturtularak geliştirilmiştir. Tarihsel süreç içerisinde çeşitli nedenlerle birbirleri ile ilişkisi veya bağları bulunan iki veya daha fazla devlet arasında, çeşitli göçmen protokolleri ile bir sistematik geliştirilmektedir. Göç sistemleri kuramının en önemli hususu, söz konusu Devletler arasında geçmişlerinde kurulan bir bağlantının olmasıdır.⁹⁸

Bu bağlantı kolonileşmeye, askeri işgallere, ticari, mali, kültürel, politik sebeplere bağlı olabilir. Fransa-Cezayir, İngiltere-Hindistan, Türkiye-Almanya gibi ülkeler arasındaki göç sistemi örneği gösterilebilir.⁹⁹

Göç sistemleri kuramına göre, göçe bağlı gerçekleşen sosyal hareketler, makro ve mikro ölçekli etkileşimler sağlamaktadır. Makro ölçekteki yapılanmalar kurumsal faktörleri, mikro ölçekli yapılanmalar toplumsal inanç ve değerler çerçevesinde göçmenler arasındaki etkileşim ağını ifade etmektedir.¹⁰⁰

4.5. GÖÇ YÖNETİMİ VE TÜRKİYE

4.5.1. Göç Yönetimi ve Türleri

Göç olgusu birey, aile, toplum ve ülkeler üzerinde ekonomik, siyasal, dinsel, demografik, sosyal ve kültürel pek çok alanda etki göstermesi sebebiyle, nedenleri kadar sonuçları da önemli olan bir süreci ifade etmektedir.¹⁰¹

Göç hareketleri ister zorunlu, isterse gönüllü olsun, göç edilen ülkedeki iş piyasası üzerinde baskı oluşturması sebebiyle ekonomik problemler doğurmakta, göç etmek zorunda kalan

kişilerin, göç ettikleri ülkedeki kamusal hizmetlerden yararlanması sorun haline gelebilmekte, göçe bağlı olarak ülke nüfusunun dağılımında dengesizlikler, altyapı hizmetleri, sağlık, eğitim gibi önemli sektörlerde yetersizlikler, toplumsal sorunlar ve güvenlik problemleri ortaya çıkmaktadır.¹⁰²

Göç olgusu bu açılardan düşünüldüğünde ve sonuçları incelendiğinde, idari ve siyasi mekanizmalar aracılığıyla kontrol altına alınması ve kamu politikaları üretilmesi gereken bir konu haline geldiği görülmektedir. Göç olgusunun ortaya çıkarmış olduğu problemler, göçün kontrol altına alınması gereğini ortaya çıkarmakta ve “göç yönetimi” kavramına önem kazandırmaktadır.¹⁰³

Göç terimler sözlüğüne göre göç yönetimi, “özellikle hem Devlet sınırları içerisinde yabancıların girişi ve mevcudiyetini hem de mültecilere ve korunma ihtiyacı bulunan diğer kişilere sağlanan korumayı yönetmek üzere, sınır ötesi göçleri düzenli ve insani bir şekilde yönetmek için çeşitli devlet kurumları ile ulusal bir sistemden oluşan yönetimi tanımlayan terim” olarak ifade edilmektedir.¹⁰⁴ Göç yönetimi kavramı kısaca, “devletlerin uluslararası göç süreçleri üzerindeki kontrolü ve bu kontrolü sağlamaya yönelik politikaları” olarak tanımlanmaktadır.¹⁰⁵

Göç yönetimi, göçmenler ülkeye girmeden önce yapılan hukuki düzenlemelerle birlikte, birçok kural ve standartların oluşturulması ve bunların uygulamaya konulması süreciyle başlamaktadır. Göçmenlerin ülkeye girişi sırasında ya da daha sonrasında ortaya çıkabilecek olan sorunları çözebilmek amacıyla alınacak olan her türlü tedbir ve bu tedbirlerin kontrol edilmesi süreciyle de devam etmektedir.

Ancak göç yönetimi yalnızca bu süreçle sınırlandırılmamalıdır. Göç sonrası dönemde göçmenlerin temel ihtiyaçlarının karşılanması ve toplumsal uyumun sağlanabilmesi de göç yönetiminin kapsamı içerisinde yer almaktadır.¹⁰⁶ Bu sebepten dolayı göç yönetimi, sınır ötesi göçlerin daha disiplinli, düzenli ve insani bir şekilde yönetilebilmesini ve bu amacı gerçekleştirebilmek için çeşitli devlet kurumlarının dâhil olduğu ulusal bir sistemden oluşan süreci ifade etmektedir.¹⁰⁷

Göç olgusu, yukarıda bahsedildiği üzere etkileri çok geniş yelpazede hissedilen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebepten dolayı göç yönetimi de, çok çeşitli boyutları barındıran bir kavram olarak ifade edilmekte ve bu çerçevede ele alınmaktadır. Bu bağlamda göç yönetimi “ekonomik, siyasal ve sosyo-beşeri” yönden incelenmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁰⁸

Ekonomik Göç Yönetimi: Toplum üzerinde birçok etkisi olan göç hareketleri, ekonomik alanda da etkisini göstermektedir. Bu sebepten dolayı da göç olgusunun ekonomik çerçevede yönetilmesi düşünüldüğünde ortaya çıkmaktadır. Gerçekleştirilecek olan göç yönetimi, göçmenler tarafından göç edilmiş olan ülkedeki toplum istikrarını ve ekonomik koşulların bozulmadan korunmasını sağlamayı amaç edinmeli ve o ülkede yaşayan insanların mevcut durumlarındaki birikimlerinin sarsılmasını engelleyici politikalar geliştirilmelidir.¹⁰⁹

Ülkelerin göç yönetimi politikaları iki yönlü olarak karşımıza çıkmaktadır. Birincisi ülke dışına göç vererek dış ülkelerden elde edilecek olan girdiler sayesinde büyüme ve kalkınmayı sağlamaktır. İkincisi ise, ülke içerisine göç alarak nitelikli işgücünü sağlamayı amaçlamaktadır. İkinci politika çok sınırlayıcı olup, ülke geneline ekonomik bir yük oluşturduğu için genellikle en az tercih edilen seçenektir. Ülkeler ekonomik çerçevede oluşturdukları göç yönetimi

politikalarıyla büyümeyi, yatırım yapmayı ve sermayelerini artırmayı başarak yoksulluğu azaltmayı ve refah seviyesini yükseltmeyi gerçekleştirerek olumlu etkiler oluşturabilirler.¹¹⁰

Siyasal Göç Yönetimi: Teknolojinin gelişmesi ile birlikte iletişim ve ulaşım olanaklarının kolaylaşması ve daha mümkün hale gelmesi, birey ve grupların göç etme arzularını artırmıştır. Dünya genelinde göç eden 200 milyon insan vardır. Bu rakam dünya nüfusuna oranlandığında az olmasına rağmen ortaya çıkardığı sorunlar ve etkileri açısından göz ardı edilmemelidir. Ayrıca göç hareketinin oluşmasında tek etken ekonomi değildir.

Göç alan ve göç veren ülkelerdeki etnik farklılıklar, ayrımcılık, siyasal iktidarsızlık ve siyasal etkenler de göç hareketlerini etkilemektedir. Göç hareketlerine sebep olan siyasal etkenler (zorunluluktan dolayı karşılaşılan bir durum olsa bile), göç alan ve göç veren ülkelerde etnik farklılıklar sebebiyle ayrım, siyasal çatışma ve güvenlik sorunlarına sebep olabileceği için ihtimaller göz ardı edilmemeli, siyasal göç yönetimi doğru şekilde planlanmalı ve gerçekleştirilmelidir.¹¹¹

Sosyal – Beşeri Göç Yönetimi: Göç, ekonomik ve siyasal alanlarda etkili olduğu gibi sosyo-kültürel alanda da etkisini göstermektedir. Gönüllü veya zorunlu olarak göçe maruz kalmış olan insanlar, farklı kültür ve etnisitelerin bulunduğu ülkelere göç ettiklerinde, kendi özlilerine ait kimlik arayışına girmekte (kendi kimliklerini kabul ettirme çabasına girmekte) ve bunun sonucunda da toplumsal anlamda o ülkede yaşayan insanlarla uyum sağlamak yerine çatışma yaşamaktadırlar.¹¹²

Bu sebeple göç alan ülkelerde göçmenlerin topluma uyum sağlayabilmesi için entegrasyon evresi üzerine politikalar geliştirilmesi son derece önemli bir konudur. Göç alan ülkelerde genellikle toplumsal kabulün gerçekleşmesi ve toplumların birbirleriyle uyumlu bir şekilde yaşamasının sağlanması, kapsayıcı bir göç yönetimi politikası yardımıyla gerçekleştirilebilmektedir.¹¹³

Göç yönetimi, göç olgusunun sebep olacağı ya da sebep olduğu sorunları minimize etmek açısından önem arz etmektedir. Bu sebepten dolayı göç yönetimi, tıpkı göç kavramında olduğu gibi siyasal, ekonomik ve sosyal boyutlar başta olmak üzere çok boyutlu olarak düşünülmeli ve bu doğrultuda politikalar geliştirilmelidir.

4.5.2. Türkiye’de Göç Yönetimi Süreci

Türkiye’nin göç yönetimi politikaları, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yıllarından itibaren çıkarılan yasa, yönetmelik ve Bakanlar Kurulu Kararları gibi hukuksal metinler, uluslararası kuruluşlar tarafından çıkarılan sözleşmeler ve AB müktesebatına uyum kapsamında yapılan düzenlemeler aracılığıyla şekillenmiş ve yürütülmüştür.¹¹⁴ Türkiye’nin göç yönetimi politikalarını 1923 – 1980 ve 1980 sonrası olarak iki şekilde incelemek konunun anlaşılabilmesi açısından yerinde olacaktır.

4.5.2.1. 1923 - 1980 Arası Dönemde Göç Yönetimi

İnsanlık tarihinin her döneminde gönüllü veya zorunlu olarak yoğun göç hareketlerinin yaşanmış olduğu Anadolu coğrafyası, Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra da göç hareketlerinin yoğun olarak yaşandığı bir konumda olmaya devam etmiştir. Osmanlı coğrafyasından gelen büyük göç dalgaları sonrasında kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nde, göç

politikaları üretilmeye ve göçün ortaya çıkarmış olduğu sorunlara çözüm üretilmeye çalışılmıştır.¹¹⁵

Bu doğrultuda Cumhuriyetin kuruluş yıllarında, yeni çizilen sınırlar içerisinde ulus-devlet kurmak maksadıyla aidiyet ve millî kimlik oluşturulmasına ilişkin olarak göç politikaları geliştirilmiş ve heterojen yapıda bulunan Osmanlı yapısını daha homojen bir Türk toplumuna dönüştürmeyi planlamıştır.¹¹⁶ Hedeflenen plan doğrultusunda Türk kültürü ve Türk soyu taşıyan göçmenlerin, ülke içerisine yerleştirilmesine yönelik olarak yasal düzenlemelerin oluşturulduğu görülmüştür.¹¹⁷

Bu çerçevede 1923 yılında Yunanistan ile yapılmış olan “Türk ve Rum Nüfus Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol” sonucunda Türkiye’de yaşayan Rum Ortodoks Dininden Türk uyrukları ile Yunanistan’da yaşayan Müslüman dininden Yunan uyruklular haricinde mübadele yapılmıştır. Mübadele ile 1 milyon 200 bin Rum, Türkiye’den ayrılmış, 500 bin Türk, Türkiye’ye getirilmiştir.¹¹⁸ Devam eden süreçte 1932 tarihli ve 2007 sayılı “Türkiye’deki Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun” çıkarılmış ve bazı mesleklerin yalnızca Türk vatandaşlar tarafından yapılması hedeflenmiştir. Ayrıca, 1934 tarihli ve 2510 sayılı İskân Kanunu ile dönemin konjonktürüne uygun olarak Türkiye’ye göç etme imkânı yalnızca “Türk soyundan meskûn veya göçebe” kişilere verilmesi hüküm altına alınmıştır.¹¹⁹

1950’li yıllar ve devam eden süreç genel olarak, Türkiye’de ulus-devlet inşasının yerleşik bir boyut kazanması aşamasının yaşandığı dönem olarak ifade edilmektedir. Ayrıca bu dönemde, sanayileşme olgusu sebebiyle köyden kent doğru bir göç hareketi başlamış, çeşitli sebeplerden dolayı Müslüman olmayanların ülke dışına göç etmeleriyle devam etmiş ve Türk ve Müslüman nüfusun ülke içindeki göç hareketi hız kazanmıştır.¹²⁰

1950’li yıllara gelindiğinde göç yönetimi politikalarıyla ilgili olarak en önemli faktörler, Türkiye’nin 1950 yılında Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü’ne (NATO) üyelik başvurusunda bulunması ve bu sayede Sovyetler Birliği’nin yayılma politikası ihtimaline karşı Batı Bloğunun tercih edilmesi, Kore’ye asker gönderilmesi ve 1952 yılında NATO’ya resmen üye olunması görülmektedir. Türkiye, soğuk savaş döneminde sınır kapılarını kapatmış ve göç politikalarını güvenlik temelli olarak geliştirmiştir.¹²¹

1950 yılında Türkiye’deki göç politikalarını etkileyecek yasal düzenlemeler ise yabancıların Türkiye’ye giriş yapabilmesi için gerekli olan giriş vizesi şartlarının belirlendiği, “1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu” ve ülkeye girecek ya da ülkede kalacak olan yabancılarla ilgili işlemlerin düzenlenmiş olduğu “1950 tarihli 5683 sayılı Yabancıların İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun”dur. Bu iki kanunun uygulamaya konmasındaki sorumluluk, İçişleri Bakanlığı’na bırakılmıştır.¹²²

Cumhuriyet’in kuruluşundan 1960’lı yıllara kadarki süreçte Türkiye’nin nüfus politikası, ülke nüfusu belli bir doyuma ulaşmaya dek nüfus artırmaya yönelik olarak devam etmiştir. 1960’lı yıllara gelindiğinde ise, nüfus artırmaya yönelik olarak belirlenmiş politikalar terkedilmeye başlanmıştır ancak Balkanlardan Anadolu’ya doğru yaşanan göç dalgaları daha eski dönemlerde yaşanan göç dalgalarıyla aynı hızla olmasa bile bu dönemde de devam etmiştir.¹²³

1960’lı yıllarda göç ile alakalı olarak en önemli gelişmeler ise, Türkiye’nin uluslararası mülteci rejimini oluşturan sözleşmeleri imzalaması sonucunda gerçekleşmiştir. Bu dönemde

Türkiye, mültecilerin uluslararası alandaki konumunu tanımlayan Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi'ni, çekince koyarak 29 Ağustos 1961 tarihinde kabul etmiştir.¹²⁴ Bu dönemdeki önemli gelişmelerden diğeri ise, uluslararası alandaki mülteci sorunlarını çözmek ve mültecileri korumak maksadıyla uluslararası faaliyetleri koordine etmek ve yürütmek için 1951 yılındaki Cenevre Sözleşmesi'nde belirlenmiş olan hak ve sorumluluklara bağlı kalınarak kurulmuş olan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) temsilciliğinin 1960 yılında Türkiye'de açılmış olmasıdır.¹²⁵

1960'lı yıllardaki diğeri bir önemli gelişme ise, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Batı ülkelerinde ekonomik yapıların düzenlenmesi sürecine girilmesiyle, o ülkelerde işgücü gereksiniminin ortaya çıkması sonucunda olmuştur. Bu ihtiyacın ortaya çıkmasıyla birlikte Türkiye, başta Almanya olmak üzere pek çok Avrupa ülkesine işgücü ihracatına başlamıştır. Bu durum, Türkiye tarihinde ilk kez Türk ve Müslüman nüfusun ülke dışına işgücü göçü vermesi anlamına gelmekte ve aynı zamanda göçün bir sonucu olarak farklı ülkelerde yaşayan Türk kökenli göçmen topluluklarının ortaya çıkmasıyla sonuçlanmaktadır. 1980'li yıllara kadarki süreçte ise Türkiye artık, göç veren ülke kimliğini belirginleştirmiştir.¹²⁶

4.5.2.2. 1980 ve Sonrası Dönemde Göç Yönetimi

1980'li yıllarda Türkiye'nin göç politikasının gelişimindeki temel etken, Avrupa Birliği'ne üyelik tartışmalarının başlaması olmuştur. Türkiye, AB'ye üyelik tartışmalarının başlamasıyla birlikte Avrupa Birliği ile olan ilişkilerinde uluslararası göç ile ilgili olan konuları en önemli gündem maddeleri arasına almıştır.¹²⁷

1980'li yıllara kadarki süreçte göç veren bir ülke konumunda olan ve ağırlıklı olarak kendi ırk veya kültüründen kişilerin göçüne hedef olan Türkiye, 1980'li yıllarla beraber küreselleşmenin hız kazanması ve coğrafi konumunun etkisiyle (çevre ülkelerde ekonomik bunalımlar ve siyasal karışıklıkların yaşanması) yabancı olarak nitelendirilebilecek kişiler tarafından göç edilen bir ülke haline gelmiştir. Bu dönemde Türkiye, Avrupa'da yapılan uluslararası göç değerlendirmelerinde “göç alan”, “göç veren” ve “göç geçiş ülkesi” olarak tanımlanmıştır.¹²⁸

1980'li yıllarda Türkiye'ye doğru yaşanan göç hareketleri, göçmenlerin ülkeye girişi ve statüleri açısından birçok sorunun oluşmasına sebep olmuştur. Çünkü Türkiye, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ile coğrafi alan sınırlaması dışında kalan ülkelere gelen insanlar, sözleşme harici mülteciler olarak kabul edilmiştir. Bu durumun bir sonucu ve çözüm yolu olarak 1994 yılında (1998 ve 2006'da güncellenen) “İltica Yönetmeliği” çıkarılmıştır.¹²⁹ Türkiye'deki dış göç, 2013 tarihinde yürürlüğe giren 6458 sayılı “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na” kadar bu yönetmelik kapsamında yürütülmüştür.¹³⁰

Bu dönemde ayrıca, 2003 tarihli 4817 sayılı “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun” yabancıların kayıt dışı çalışmalarının önüne geçmek ve yabancı göçünü daha kalifiye elemanlarla sınırlayarak profesyonel bir hale getirmek için çıkarılmıştır.¹³¹ Avrupa Birliği ile oluşan mevzuat yükümlülüğünü yerine getirmek amacıyla orta ve kısa vadeli planların bulunduğu Katılım Ortaklığı Belgesi 2001 yılında imzalanmış ve 2003 yılında revize edilmiştir.

Bu mevzuatın özümsebilmesi “İltica- Göç Eylem Planı Görev Gücü” oluşturulmuş ve yapılan çalışmalar sonucunda “Türkiye'nin İltica ve Göç Eylem Planı” taslağı hazırlanmıştır. Hazırlıkların sonucunda, AB müktesebatına uyum sağlamak amacıyla “Sığınma ve Göç

Alanındaki AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı” 2005 yılında yürürlüğe konmuştur.¹³² Ayrıca Türkiye, 2004 yılında “Uluslararası Göç Örgütü’ne” üye olmuş, insan ticaretinin önlenmesi ve kanun dışı göç olaylarının engellenmesi için işbirlikleri yapmıştır.¹³³

2000’li yıllardaki diğer bir gelişme ise, uzun yıllar yürürlükte kalan İskân Kanunu’nun artık ihtiyaçlara cevap verememesi sebebiyle kaldırılarak, yeni bir kanun hazırlanması olmuştur. 5543 sayılı İskân Kanunu, “göçmenlerin, göçebelerin, yerleri kamulaştıranlar ile milli güvenlik nedeniyle yapılacak iskân çalışmalarını, köylerde fiziksel yerleşimin düzenlenmesine ilişkin uygulamaya esas şartları ve alınacak tedbirleri, iskân edilenlerin hak ve yükümlülüklerini düzenlemek” amacıyla çıkarılmış ve 2006 yılında yürürlüğe girmiştir.¹³⁴

Türkiye’nin göç politikasını etkileyen diğer ve tarihi olarak en yakın unsur ise, 2011 yılından bugüne kadar Suriye’de yaşanan iç savaşın bir sonucu olarak ülkemize doğru yaşanan göç dalgasıdır. Suriye’den Türkiye’ye doğru yaşanan yoğun göç hareketi, çok sağlam bir göç yönetimi ve sağlam temellere oturtulmuş kamu politikalarına duyulan ihtiyacın ve yapılması gereken düzenlemelerin zorunluluğunu ortaya koymuştur.

Türkiye’ye göç ederek “geçici koruma” statüsünde uluslararası alanda koruma altına alınan göçmenlerin, topluma uyumu, barınma ve çalışma gibi maliyetleri, Türkiye’nin göç politikalarının oluşmasında büyük etken olmaktadır.¹³⁵ Türkiye’ye yönelik olarak yaşanan göç dalgaları sonucunda 2013 yılında “6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” yürürlüğe girmiştir.¹³⁶

Bu kanun doğrultusunda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Türkiye’de göç hareketleri kaynaklı problemleri ortadan kaldırmak, yeni politikalar geliştirmek ve geliştirilmiş olan politikaları denetlemek üzere herhangi bir kamu kuruluşu 2013 yılına gelinceye kadarki süreçte kurulmamıştır.¹³⁷

Özetle söylemek gerekirse Türkiye coğrafi konumu nedeniyle sürekli göç hareketlerinden etkilenen bir konumda olmuş ancak yakın tarihe kadar göç yönetimini ağırlıklı olarak mevzuat çıkararak yürütmeye çalışmıştır. 2013 yılında göç yönetiminin kurumsal bir düzenleme içinde örgütlenmiş olması bu açıdan önemli bir kırılma noktasını göstermektedir.

4.5.3. Türkiye’de Göç Yönetiminin Kurumsal Yapısı

Türkiye’de göç yönetiminin yapısı incelendiğinde, son dönemlerde yapılan yasal düzenlemeler sonrasında, merkezi düzeyde örgütlenmiş kurumlar tarafından politikalar geliştirildiği görülmektedir. Ancak merkezi yönetimler tarafından oluşturulan politikalar, taşrada örgütlenmiş kurumlar tarafından yürütülmeye çalışılmaktadır. Bu yapılara ilişkin örgütlenme şeması aşağıda açıklanmıştır.

4.5.3.1. Merkezi Düzeyde Göç Yönetimi

6458 sayılı yasa yürürlüğe girmeden önce Bakanlar Kurulu’na verilen yetkiler 02.07.2018 tarihli 703 sayılı KHK’nin 71 inci maddesiyle Cumhurbaşkanı’na verildiği için Göç yönetimiyle ilgili politikalar Cumhurbaşkanlığı’nca üretilmektedir. Bu politikaları merkezi düzeyde takip eden iki önemli yapı bulunmaktadır.

-Göç Politikaları Kurulu (Göç Kurulu): Göç Politikaları Kurulu, 2003 yılında 6458 sayılı Kanun'un 105. Maddesi ile oluşturulmuş ve İçişleri Bakanı'nın başkanlığında 2018 yılına kadar 5 toplantı gerçekleştirmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş sonrasında 703 sayılı KHK sonrasında kaldırılmış ve 13 Eylül 2018 tarihinde 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile "Göç Kurulu" ismiyle yeniden oluşturulmuştur. 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne göre "Türkiye'nin yabancılarla ilgili göç stratejilerini belirlemek, koordinasyonunu ve uygulanmasını takip etmekle görevli olup İçişleri Bakanının başkanlığında, İçişleri Bakanlığınca belirlenecek bakanlık ve kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşur. Kurul, İçişleri Bakanının çağrısı üzerine toplanır"¹³⁸

-Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2013 tarihli 6458 sayılı Kanun ile 81 ilde, 148 ilçede ve yurt dışında teşkilatlanmayı hedefleyerek kurulmuştur. Kanunun 103. Maddesi Genel Müdürlüğün kuruluşunu düzenlemektedir.¹³⁹

Sivil bir yapılanmaya sahip olan Genel Müdürlük, göç alanındaki çalışmaları uzman kişiler aracılığıyla, uluslararası işbirliğine ve yeniliklere açık dinamik mekanizmalarla yönetebilmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla göç alanındaki politika ve stratejileri uygulamak, göçle ilgili olan kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonu sağlamak, yabancıların Türkiye'ye girişi, kalışı, çıkışı ve sınır dışı edilmelerinde iş ve işlemleri yürütmek üzere faaliyet göstermektedir.¹⁴⁰

4.5.3.2. Taşrada Göç Yönetimi

Göçün ortaya çıkardığı sorunlara yerinde çözüm üretmeye çalışan temel birimler Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne bağlı İl Göç Müdürlükleri ve Afet Acil Durum İl Müdürlükleri (AFAD)'dir. Bu iki taşra örgütü faaliyetlerini il valilerinin sorumluluğunda yürütmektedir. Göç İdaresi İl Müdürlükleri, sınır dışı kitlesel göçlerde göç edenleri kayıt altına almak, istatistik tutmak, oturma izinleri, sınır dışı edilme gibi konularla ilgilenirken, Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ise iller bazında konteyner ve çadır kentlerin yönetiminden sorumludurlar. Bu müdürlükler beslenme, giyim, barınma, eğitim ve sağlık gibi hizmetlerin koordinasyonunu yürütmektedirler. Müdürlüklerin görevleri birbirinden farklı olsa da aralarında iş birliği ve koordinasyon vardır.¹⁴¹

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda yerel yönetimlerin göç konusundaki rolleri ile alakalı olarak bir düzenleme görülmemektedir. Yalnızca Göç idaresinin görev ve yetkileri ile ilgili 104. maddenin 2. fıkrasında; "Genel Müdürlük, görevleriyle ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla yetkilidir." maddesi bulunmakta ve dolaylı olarak yerel yönetimlere görevler verildiği anlaşılmaktadır.¹⁴² Ancak, göç yönetimi konusunda yerel yönetimlerin gereken kurumsal yapılanmaya sahip olmadıkları ve göç yönetimini destekleme noktasında yetersiz kaldıkları görülmektedir.¹⁴³

Yerel yönetimlerin ilgili mevzuatlarında da göçe ilişkin görevler tanımlanmamıştır. 5393 sayılı Belediye Kanununda göç kelimesinin geçtiği tek yer belediyelerin diğer kuruluşlarla ilişkilerini düzenleyen 75. Maddesidir. Maddenin son fıkrasında göçe maruz kalan yerleşim birimlerinin belediyelerinin "aksayan yerel hizmetlerin başka bir belediye eliyle yerine getirilmesini istemesi" düzenlenmektedir.

4.5.3.3. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

Göç yönetiminde görevli diğer yapılar arasında en önemlisi Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'dır. AFAD 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlık'a bağlı olarak kurulmuştur. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişle birlikte yapılan düzenlemeler sonucunda 15 Temmuz 2018 tarihinde yayınlanan 4 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır.¹⁴⁴

AFAD, sel baskın, çığ, heyelan, yangın ve deprem gibi doğal afetlerin ortaya çıkarmış olduğu felaketlere yardım etmek amacıyla kurulmuş ulusal ve uluslararası alanda faaliyet gösteren bir kuruluştur. AFAD özellikle son zamanlarda Suriye'den ülkemizde doğru yaşanan göç hareketleri sonucunda Suriyeli göçmenlerin ihtiyaçlarının karşılanması ve kamplardaki yaşam alanlarının düzenlenmesi görevlerini üstlenmiştir.¹⁴⁵ AFAD bu açıdan düşünüldüğünde, göç yönetimi açısından önem arz eden bir kuruluş olarak değerlendirilmektedir.

4.5.3.4. Göç Yönetiminde Görevli Kurullar

6458 sayılı yasayla göç yönetimine ilişkin bazı "sürekli kurul" sıfatını taşıyan yapılar oluşturulmuşsa da bunlardan Göç Danışma Kurulu (6458/114)¹⁴⁶ kaldırılmış, Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu 703 sayılı KHK ile kaldırılarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı'na, Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu ise Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Düzensiz Göçle Mücadele Daire Başkanlığı'na dönüştürülmüştür.

İLGİLİ KAYNAKLAR

- ACAR, Mustafa, DEMİR, Ömer, Sosyal Bilimler Sözlüğü, Adres Yayıncılık, Ankara, 2005.
- ADIGÜZEL, Yusuf, Göç Sosyolojisi, Nobel Yayınları, Ankara, 2016.
- AKINCI, Buket, NERGİZ, Ahmet, GEDİK, Ercan, ; Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul, Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, 2015, s.58-83.
- AKSOY, Zeynep, Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:5, Sayı:20,2012, s.292-303.
- AKTAR, Ayhan, Varlık Vergisi ve Türkleştirme Politikaları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012.
- AKTEL, Mehmet, KAYGISIZ, Ümmühan, Türkiye'de Göç Yönetimi, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 23, Sayı 2, 2018, s. 579-604.
- ATEŞ, Temel, Temel Okul Sözlüğü, Esen Yayınları, Ankara, 2004.
- ARDA, Erhan, KILIÇGEDİK, Necla, BAKAN, Selahattin, BAKAN, İsmail, KEMER, Barbaros, Sosyal Bilimler El Sözlüğü, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- ARI, Kemal, Cumhuriyet'in Nüfus Politikası, Toplumsal Tarih Dergisi, Sayı:119, 2003, s.28-32.
- BİRSEL, Haktan, ULUDAĞ, Mehmet Bülent, Kafkasya ve Orta Asya, Bassaray Matbaası, İzmir, 2016.
- BOZBEYOĞLU, Eda, Mülteciler ve İnsan Hakları, Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, 2015, s.60-80.
- CANPOLAT, Ahmet, ARIER, Hakkı Onur, Küresel Göç ve Avrupa Birliği İle Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi, ORSAM Rapor Nu:123, Ankara, Haziran 2012.
- CASTLES, Stephen, MİLLER, J. Mark, Göç Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008.
- ÇAĞLAR, Türken, Göç Çalışmaları için Kavramsal Bir Çerçeve, Toros Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Dergisi, 2018, Cilt:5 Sayı:8, s. 26-49.

- ÇAĞLAYAN, Savaş, Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı:17, 2006, s. 67-91.
- ÇAKRAN, Şebnem, EREN, Veysel, Mülteci Politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:14, Sayı:39, 2017, s.1-30.
- ÇELEBİ, Mehmet, Türk İnkılap Tarihi, Özal Matbaası, İzmir, 2011.
- DEMİRHAN, Yılmaz, ASLAN, Seyfettin, Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi, Birey ve Toplum Dergisi, Cilt 5, Sayı 9, 2015, s. 23-62.
- DOĞAN, Said, DOĞAN, Cihangir, Yörüklerin Hayat Tarzı (Erişim Linki: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/9248>)
- EKİCİ, Süleyman, TUNCEL, Gökhan, Göç ve İnsan, Birey ve Toplum Dergisi, Cilt:5, Sayı:9, 2015, s.9-22.
- ERDEM, Bahadır, Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Sosyal, Siyasi ve Vatandaşlık Hukuku Bakımından Türkiye'deki Durumları, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Cilt:37, Sayı:2, s.332-351.
- ERGÜVEN, Sarp Nasih, ÖZTURANLI, Beyza, Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:62, Sayı:4, 2013, s.1007-1061.
- ERMUMCU, Senem, Sığınmacıların ve Mültecilerin Sosyal Güvenlik Hakkı, Çalışma İlişkileri Dergisi, Cilt:4, Sayı:2, 2013, s.58-76.
- EROĞLU, Deniz, Ulusal Güvenlik Kaygılarından Mali Külfet Söylemine: Türkiye'nin Yeni Sığınma Politikaları, CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:13, Sayı:2, Haziran 2015, s.209-226.
- EROL, Murat, ERSEVER, Oya, Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale, KHO Bilim Dergisi, Cilt:24, Sayı: 1, 2004, s.47-68.
- GÖKSEL, Göker, Göç Kimlik Aidiyet, Literatürk Akademi, Konya, 2015.
- GÖRMEZ, Kemal, EROĞLU, Tuğba, BAHÇECİ, Hazal Ilgın, Küreselleşme, Göç, Göç Yönetimi ve Türkiye, Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu, Elazığ, 28-29-30 Eylül 2017, s.561-575.
- GÜNAY, Enver, ATILGAN, Dilek, SERİN, Emine, Dünya'da ve Türkiye'de Göç Yönetimi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt:7, Sayı: 2, 2017, s.37-60.
- GÜNER, Cemil, İltica Konusunda Türkiye'nin Yol Haritası: Ulusal Eylem Planı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:56, Sayı:4, 2007, s.86-87.
- <https://www.afad.gov.tr/tr/2211/AFAD-Hakkinda>
- <https://www.goc.gov.tr/goc-kurulu>
- <https://www.goc.gov.tr/hakkimizda>
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/09/20180913-6.pdf>
- <http://tdk.gov.tr/>
- IOM Uluslararası Göç Örgütü, Göç Terimler Sözlüğü, No: 18.
- İÇDUYGU, Ahmet, BİEHL, Kristen, Kentler ve Göç Türkiye, İtalya, İspanya Örnekleri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012.
- İÇDUYGU, Ahmet, Demographic Mobility over Turkey: Migration Experiences and Government Responses, Mediterranean Quarterly, 15, 4, 2004, s.88-99.
- İÇDUYGU, Ahmet, ERDER, Sema, GENÇKAYA, Ömer Faruk, Türkiye'ye Yönelen Uluslararası Göç Hareketleri, "Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet Oluşumundan Ulus-ötesi Dönüşümlere", MiReKoç Proje Raporları, İstanbul, 2014.
- İNAN, Canan, Türkiye'de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir İnceleme, Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 3, 2016, s.10-33.
- KABAKUŞAK, Damla, Küresel Göç Yönetişimi Çerçevesinde Türkiye'de Göç Olgusunun Kurumsallaşması, Quo Vadis: Sosyal Bilimler – Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı, Artvin, 2014, s.6.

- KARA, Mustafa, DÖNMEZ KARA, Canan Öykü, Türkiye’de Göç Yönetişimi: Kurumsal Yapı ve İşbirliği, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt: 10, Sayı:2, 2015, s.1-25.
- KARPAT, Kemal, Osmanlı’dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010.
- KAYA, Muammer, Beyin Göçü Erozyonu, Üniversite ve Toplum, Sayı:9, 2003, s.3-5.
- KAYGALAK, Sevilay, Kentin Mültecileri: Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme, Dipnot Yayınları, Ankara, 2009.
- KELEŞ, Ruşen, Kentleşme ve Konut Politikası, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1984
- KINIK, Kerem, Göç Sürgün İltica, Hayat Sağlık Dergisi, s.36-39. (Erişim Linki: <http://keremkinik.com/wp-content/uploads/2017/10/G%C3%B6%C3%A7-S%C3%BCrg%C3%BCn-ve-%C4%B0ltica.pdf>).
- KİRİŞÇİ, Kemal, Türkiye’ye Yönelik Göç Hareketlerinin Değerlendirilmesi, Bilanço 1923-1998: Türkiye Cumhuriyeti’nin 75 Yılına Toplu Bakış, İstanbul Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999, s.111-121.
- KOÇAK, Yüksel, TERZİ, Elvan, Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri, KAÜ İİBF Dergisi, Cilt:3, Sayı:3, 2012, s.163-184.
- KORKMAZ, Arif, Göç ve Din, Çizgi Yayıncılık, Konya, 2011
- KOYUNCU. Ahmet, Kentleşme ve Göç, Hikmetevi Yayınları, 2015.
- KOYUNCU OKCA, Ayşegül, GENÇ, Mustafa, Yörük Göçlerinde Deve, The Journal of Academic Social Science Studies, 2017, s. 225-236.
- KÖSE, Osman, Geçmişten Günümüze Göç1, Samsun, 2017.
- MARSHALL, Gordon, Sosyoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1999.
- MASSEY, Douglas, Uluslararası Göç Kuramlarının Bir Değerlendirilmesi, Göç Dergisi, 2014, Cilt:1 Sayı:1, s.11-46.
- OKUTAN, M. Çağatay, Tek Parti Döneminde Azınlık Politikaları, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2009.
- ONULDURAN, Ersin, RENSELAAR, Herman, Uluslararası İlişkiler, Hukuksal ve Siyasal Boyutlar, Der: Nermin Abadan-Unat, Ruşen Keleş, Rinus Penninx, Herman Van Renselaar, Leo Van Velzen, Leyla Yenisey, Göç ve Gelişme: Uluslararası İşçi Göçünün Boğazlıyan İlçesindeki Etkileri Üzerine Bir İnceleme içinde, 1976, Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii, Ankara, 1976, s.28-46.
- ÖNER, Aslı Şirin, Çabalar Sonuç Verecek Mi? Avrupa Birliği’nin Ortak Bir Göç ve Sığınma Politikası Oluşturma Girişimleri, “Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar”, 2012.
- ÖRSELLİ, Erhan, BABAHANOĞLU, Veysel, Türkiye’nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 9, Sayı 43, 2016, s. 2063-2072.
- ÖZER, İnan, Kentleşme, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm, Ekin Kitabevi, Bursa, 2004.
- ÖZTÜRK YILMAZ, Necla, 5543 Sayılı İskân Kanunu Hükümleri Uyarınca Türk Vatandaşlığının Kazanılması, TBB Dergisi, Sayı:68, 2007, s.241-264.
- ÖZYAKIŞIR, Deniz, Göç Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama, Nobel Yayınları, Ankara, 2013.
- SAĞLAM, Serdar, Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme, Türkiyat Araştırmaları, Sayı:5, 2006, s.34-44.
- SAYIN, Yusuf, USANMAZ, Ahmet, ASLANGİRİ, Fırat, Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt:18, Sayı:31, 2016, s.1-13.
- ŞAHİN, Yusuf, Kentleşme Politikası, Ekin Yayınevi, Bursa, 2018.

- TEKELİOĞLU, Mehmet, DOĞAN, Mehmet, ÇELEBİ, Abdülvehap, Türkiye’de Göç Politikalarının Gelişimi ve Mevcut Durum, Disiplinler arası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, s.3-25.
- Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü; Türkiye Bilimler Akademisi, Ankara, 2011.
- UZUN, Şenol, Geçmişten Günümüze Türkiye’nin Göç Yönetimi, Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu, 28-29-30 Eylül 2017, Elazığ, s. 79-96.
- YALÇIN, Cemal, Göç Sosyolojisi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2004. YILMAZ, Abdullahrahman, Uluslararası Göç Çeşitleri Nedenleri ve Etkileri, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Cilt:9, 2014, s.1686-1704.
- ZİYA, Olcay, Mülteci–Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri, TBB Dergisi, Sayı:99, s.229-240.

SONNOTLAR

- 1 Abdurrahman Yılmaz; Uluslararası Göç Çeşitleri Nedenleri ve Etkileri, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Cilt: 9, 2014, s.1686-1687
- 2 Süleyman Ekici, Gökhan Tuncel; Göç ve İnsan, Birey ve Toplum Dergisi, Cilt5, Sayı:9, 2015, s.9.
- 3 Türken Çağlar; Göç Çalışmaları için Kavramsal Bir Çerçeve, Toros Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:5 Sayı:8, 2014, s.30-31; Stephen Castles, Mark J. Miller; Göç Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008, s.7.
<http://tdk.gov.tr/>
- 4 IOM Uluslararası Göç Örgütü; Göç Terimleri Sözlüğü, No: 18.
- 5 İnan Özer; Kentleşme, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm, Ekin Kitabevi, Bursa, 2004, s.11.
- 7 Temel Ateş; Temel Okul Sözlüğü, Esen Yayınları, Ankara, 2004, s.226.
- 8 Gordon Marshall; Sosyoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1999, s. 227.
- 9 Osman Köse; Geçmişten Günümüze Göç1, Samsun, 2017, s.519.
- 10 Kemal Karpat; Osmanlı’dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s.71.
- 11 Erhan Arda, Necla Kılıçgedik, Selahattin Bakan, İsmail Bakan, Barbaros Kemner; Sosyal Bilimler El Sözlüğü, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 223.
- 12 Mustafa Acar, Ömer Demir; Sosyal Bilimler Sözlüğü, Adres Yayıncılık, Ankara, 2005, s.170.
- 13 Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü; Türkiye Bilimler Akademisi, Ankara, 2011, s.502.
- 14 Deniz Özyakışır; Göç Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama, Nobel Yayınları, Ankara, 2013, s.7.
- 15 Olcay Ziya; Mülteci–Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri, TBB Dergisi, Sayı:99, s.232.
- 16 IOM Uluslararası Göç Örgütü; Göç Terimleri Sözlüğü, No: 18.
- 17 Şebnem Çakran, Veysel Eren; Mülteci Politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:14, Sayı:39, 2017, s.4; Olcay Ziya; a.g.e., s.233.
- 18 Eda Bozbeyoğlu; Mülteciler ve İnsan Hakları, Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, 2015, s.64.
- 19 Olcay Ziya; a.g.e., s.8-9.
- 20 IOM Uluslararası Göç Örgütü; Göç Terimleri Sözlüğü, No: 18.
- 21 Bülent Çiçekli; Uluslararası Hukukta Mülteciler ve Sığınmacılar, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2009, s.44-45.
- 22 Senem Ermumcu; Sığınmacıların ve Mültecilerin Sosyal Güvenlik Hakkı, Çalışma İlişkileri Dergisi, Cilt:4, Sayı:2, 2013, s.65-66.
- 23 Bahadır Erdem; Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Sosyal, Siyasi ve Vatandaşlık Hukuku Bakımından Türkiye’deki Durumları, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Cilt:37, Sayı:2, s.337-338.
- 24 IOM Uluslararası Göç Örgütü; Göç Terimleri Sözlüğü, No: 18.
- 25 Ahmet Koyuncu; Kentleşme ve Göç, Hikmetevi Yayınları, 2015, s.11; Süleyman Ekici, Gökhan Tuncel; a.g.e., s.9-11.
- 26 Kemal Karpat; a.g.e., s.76.
- 27 Haktan Bırsel, Mehmet Bülent Uludağ; Kafkasya ve Orta Asya, Bassaray Matbaası, İzmir, 2016, s.34.
- 28 Said Doğan, Cihangir Doğan; Yörüklerin Hayat Tarzı, s. 678. (Erişim Linki: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/9248>)
- 29 Ayşegül Koyuncu Okça, Mustafa Genç; Yörük Göçlerinde Deve, The Journal of Academic Social Science Studies, 2017, s.226-227.
- 30 Kemal Karpat; a.g.e., s.76.
- 31 Cemal Yalçın; Göç Sosyolojisi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2004, s.96-97.

- ³² Ruşen Keleş; Kentleşme ve Konut Politikası, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1984, s.2-3.
- ³³ Göksel Göker; Göç Kimlik Aidiyet, Literatürk Akademi, Konya, 2015, s.40-45.
- ³⁴ Ahmet Koyuncu; a.g.e., s.17.
- ³⁵ Kerem Kınık; Göç Sürgün İltica, Hayat Sağlık Dergisi, s.36-39. (Erişim Linki: <http://keremkinik.com/wp-content/uploads/2017/10/G%C3%B6%C3%A7-S%C3%BCrg%C3%BCn-ve-%C4%B0ltica.pdf>).
- ³⁶ Haktan Bırsel, Mehmet Bülent Uludağ; Medeni ve Siyasi Tarih, Bassaray Matbaası, İzmir, 2016, s.33-34.
- ³⁷ Deniz Özyakışır; a.g.e., s.20-21.
- ³⁸ Arif Korkmaz; Göç ve Din, Çizgi Yayıncılık, Konya, 2011, s.58.
- ³⁹ Deniz Özyakışır; a.g.e., s.7.
- ⁴⁰ Yusuf Sayın, Ahmet Usanmaz, Fırat Aslangiri; Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt:18, Sayı:31, 2016, s.2; İnan Özer; a.g.e., s.24.
- ⁴¹ Serdar Sağlam; Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme, Türkiyat Araştırmaları, Sayı:5, 2006, s.34.
- ⁴² Murat Erol, Oya Ersever; Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale, KHO Bilim Dergisi, Cilt:24, Sayı: 1, 2004, s.50.
- ⁴³ Serdar Sağlam; a.g.e., s.24.
- ⁴⁴ Yüksel Koçak, Elvan Terzi; Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri, KAÜ İİBF Dergisi, Cilt:3, Sayı:3, 2012, s.170.
- ⁴⁵ Yüksel Koçak, Elvan Terzi; a.g.e., s.170-171; Yusuf Sayın, Ahmet Usanmaz, Fırat Aslangiri; a.g.e., s.2-3.
- ⁴⁶ Yüksel Koçak, Elvan Terzi; a.g.e., s.171.
- ⁴⁷ İnan Özer; a.g.e., s.24; Yüksel Koçak, Elvan Terzi; a.g.e., s.171-172.
- ⁴⁸ Yüksel Koçak, Elvan Terzi; a.g.e., s.171; Deniz Özyakışır; a.g.e., s.14.
- ⁴⁹ Yusuf Şahin; Kentleşme Politikası, Ekin Yayınevi, Bursa, 2018, s.84.
- ⁵⁰ Murat Erol, Oya Ersever; a.g.e., s.51.
- ⁵¹ Muammer Kaya; Beyin Göçü Erozyonu, Üniversite ve Toplum, Sayı:9, 2003, s.3-4; Yusuf Sayın, Ahmet Usanmaz, Fırat Aslangiri; a.g.e., s.3.
- ⁵² Yusuf Sayın, Ahmet Usanmaz, Fırat Aslangiri; a.g.e., s.3.
- ⁵³ Murat Erol, Oya Ersever; a.g.e., s.51
- ⁵⁴ Yüksel Koçak, Elvan Terzi; a.g.e., s.175 ;Yusuf Sayın, Ahmet Usanmaz, Fırat Aslangiri; a.g.e., s.3.
- ⁵⁵ Ersin Onulduran, Herman Van Renselaar; Uluslararası İlişkiler, Hukuksal ve Siyasal Boyutlar, Der: Nermin Abadan Unat, Ruşen Keleş, Rinus Penninx, Herman Van Renselaar, Leo Van Velzen, Leyla Yenisey, Göç ve Gelişme: Uluslararası İşçi Göçünün Boğazlıyan İlçesindeki Etkileri Üzerine Bir İnceleme içinde, Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii, Ankara, 1976, s.28-30.
- ⁵⁶ Yusuf Sayın, Ahmet Usanmaz, Fırat Aslangiri; a.g.e., s.3.
- ⁵⁷ Mevlüt Çelebi; Türk İnkılap Tarihi, Özal Matbaası, İzmir, 2011, s.188.
- ⁵⁸ Cemal Yalçın; a.g.e., s.22.
- ⁵⁹ Yusuf Adıgüzel; Göç Sosyolojisi, Nobel Yayınları, Ankara, 2016, s.22-23.
- ⁶⁰ Türken Çağlar; a.g.e., s.32.
- ⁶¹ Cemal Yalçın; a.g.e., s.23.
- ⁶² Deniz Özyakışır; a.g.e., s.45.
- ⁶³ Savaş Çağlayan; Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı:17, 2006, s.69.
- ⁶⁴ Cemal Yalçın; a.g.e. s.23.
- ⁶⁵ Türken Çağlar; a.g.e., s.32.
- ⁶⁶ Yusuf Adıgüzel; a.g.e., s.23.
- ⁶⁷ Türken Çağlar; a.g.e., s.32.
- ⁶⁸ Yusuf Adıgüzel; a.g.e., s.25.
- ⁶⁹ Savaş Çağlayan; a.g.e., s.70.
- ⁷⁰ Yusuf Adıgüzel; a.g.e., s.24-25.
- ⁷¹ Cemal Yalçın; a.g.e., s.24-25.
- ⁷² Savaş Çağlayan; a.g.e., s.70.
- ⁷³ Savaş Çağlayan; a.g.e., s.70.
- ⁷⁴ Yusuf Adıgüzel; a.g.e., s.25.
- ⁷⁵ Deniz Özyakışır; a.g.e., s.47.
- ⁷⁶ Savaş Çağlayan; a.g.e., s.77.
- ⁷⁷ Cemal Yalçın; a.g.e., s.28-29.
- ⁷⁸ Savaş Çağlayan; a.g.e., s.77-78.

- 79 Yusuf Adıgüzel; a.g.e., s.25.
- 80 Zeynep Aksoy; Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:5, Sayı:20,2012, s.295.
- 81 Yusuf Adıgüzel; a.g.e., s.26.
- 82 Savaş Çağlayan; a.g.e., s.73-75.
- 83 Zeynep Aksoy; a.g.e., s.295.
- 84 Yusuf Adıgüzel; a.g.e., s.29.
- 85 Deniz Özyakışır; a.g.e., s.55.
- 86 Cemal Yalçın; a.g.e., s.35-38.
- 87 Yusuf Adıgüzel; a.g.e., s.30.
- 88 Zeynep Aksoy; a.g.e., s.295.
- 89 Douglas s. Massey; Uluslararası Göç Kuramlarının Bir Değerlendirilmesi, Göç Dergisi, 2014, C.1 Sayı:1, s.24.
- 90 Zeynep Aksoy; a.g.e., s.296.
- 91 Yusuf Adıgüzel; a.g.e., s.31.
- 92 Cemal Yalçın; a.g.e., s.40.
- 93 Deniz Özyakışır; a.g.e., s.61-62.
- 94 Cemal Yalçın; a.g.e., s.41.
- 95 Deniz Özyakışır; a.g.e., s.61-62.
- 96 Deniz Özyakışır; a.g.e., s.61-62.
- 97 Cemal Yalçın; a.g.e., s.44.
- 98 Zeynep Aksoy; a.g.e., s.295-296.
- 99 Yusuf Adıgüzel; a.g.e., s.32.
- 100 Deniz Özyakışır; a.g.e., s.63.
- 101 Yılmaz Demirhan, Seyfettin Aslan; Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi, Birey ve Toplum Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 9, 2015, s.29; Sevilay Kaygalak; Kentin Mültecileri: Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme, Dipnot Yayınları, Ankara, 2009, s.20.
- 102 Yılmaz Demirhan, Seyfettin Aslan; a.g.e., s.29; Sevilay Kaygalak; a.g.e., s.20
- 103 Mehmet Aktel, Ümmühan Kaygısız; Türkiye'de Göç Yönetimi, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 2, 2018, s.591-592; Erhan Örselli, Veysel Babahanoğlu; Türkiye'nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 43, 2016, s.2065.
- 104 IOM Uluslararası Göç Örgütü, Göç Terimler Sözlüğü, No: 18, s.22.
- 105 Aslı Şirin Öner; Çabalar Sonuç Verecek Mi? Avrupa Birliği'nin Ortak Bir Göç ve Sığınma Politikası Oluşturma Girişimleri, "Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar", 2012, s. 596.
- 106 Damla Kabakuşak; Küresel Göç Yönetişimi Çerçevesinde Türkiye'de Göç Olgusunun Kurumsallaşması, Quo Vadis: Sosyal Bilimler – Artvin Çoruh Üni. Hopa Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı, Artvin, 2014, s.6.
- 107 Mehmet Aktel, Ümmühan Kaygısız; a.g.e., s.584.
- 108 Enver Günay, Dilek Atılğan, Emine Serin; Dünya'da ve Türkiye'de Göç Yönetimi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt:7, Sayı: 2, 2017, s.50; Buket Akıncı, Ahmet Nergiz, Ercan Gedik; Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul, Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, 2015, s.61-62.
- 109 Enver Günay, Dilek Atılğan, Emine Serin; a.g.e., s.50.
- 110 Yılmaz Demirhan, Seyfettin Aslan; a.g.e., s.29-30.
- 111 Enver Günay, Dilek Atılğan, Emine Serin; a.g.e., s.51.
- 112 Buket Akıncı, Ahmet Nergiz, Ercan Gedik; a.g.e., s.76.
- 113 Enver Günay, Dilek Atılğan, Emine Serin; a.g.e., s.53.
- 114 Yılmaz Demirhan, Seyfettin Aslan; a.g.e., s.43.
- 115 Hasan Canpolat, Hakkı Onur Arıcı; Küresel Göç ve Avrupa Birliği İle Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi, ORSAM Rapor Nu:123, Ankara, Haziran 2012, s.15.
- 116 Ahmet İçduygu, Kristen Biehl; Kentler ve Göç Türkiye, İtalya, İspanya Örnekleri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012, s.9-10.
- 117 Erhan Örselli, Veysel Babahanoğlu; a.g.e., s.2065-2066.
- 118 Ayhan Aktar, Varlık Vergisi ve Türkleştirme Politikaları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s.32; M. Çağatay Okutan; Tek Parti Döneminde Azınlık Politikaları, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2009, s.227-228.
- 119 Erhan Örselli, Veysel Babahanoğlu; a.g.e., s.2065-2066 ; Canan Emek İnan; Türkiye'de Göç Politikaları: İskan Kanunları Üzerinden Bir İnceleme, Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 3, 2016, s.17.

- ¹²⁰ Ahmet İçduygu; Demographic Mobility over Turkey: Migration Experiences and Government Responses, *Mediterranean Quarterly*, 15, 4, 2004, s.88.
- ¹²¹ Canan Emek İnan; a.g.e., s.19; Erhan Örselli, Veysel Babahanoğlu; a.g.e., s.2066.
- ¹²² Ahmet İçduygu, Sema Erder, Ömer Faruk Gençkaya; Yönelen Uluslararası Göç Hareketleri, "Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet Oluşumundan Ulus-ötesi Dönüşümlere", MiReKoç Proje Raporları, İstanbul, 2014, s.240; Şenol Uzun; Geçmişten Günümüze Türkiye'nin Göç Yönetimi, Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu, 28-29-30 Eylül 2017, Elazığ, s.88.
- ¹²³ Kemal Arı; Cumhuriyet'in Nüfus Politikası, *Toplumsal Tarih Dergisi*, Sayı:119, 2003, s.28.
- ¹²⁴ Hasan Canpolat, Hakkı Onur Arıer; a.g.e., s.15.
- ¹²⁵ Şenol Uzun; a.g.e., s.89.
- ¹²⁶ Ahmet İçduygu, Sema Erder, Ömer Faruk Gençkaya; a.g.e., s.57.
- ¹²⁷ Ahmet İçduygu, Sema Erder, Ömer Faruk Gençkaya; a.g.e., s. 300-301.
- ¹²⁸ Ahmet İçduygu, Sema Erder, Ömer Faruk Gençkaya; a.g.e., s.58 ve 300-301; Yılmaz Demirhan, Seyfettin Aslan; a.g.e., s.39.
- ¹²⁹ Kemal Kirişçi; Türkiye'ye Yönelik Göç Hareketlerinin Değerlendirilmesi, *Bilanço 1923-1998: Türkiye Cumhuriyeti'nin 75 Yılına Toplu Bakış*, İstanbul Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999, s.118.
- ¹³⁰ Yılmaz Demirhan, Seyfettin Aslan; a.g.e., s.40.
- ¹³¹ Ahmet İçduygu, Sema Erder, Ömer Faruk Gençkaya; a.g.e., s.62.
- ¹³² Nasih Sarp Ergüven, Beyza Özturanlı; Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:62, Sayı:4, 2013, s.1029; Kemal Görmez, Tuğba Eroğlu, Hazal Ilgın Bahçeci; Küreselleşme, Göç, Göç Yönetimi ve Türkiye, Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu, Elazığ, 28-29-30 Eylül 2017, s.568; Cemil Güner; İltica Konusunda Türkiye'nin Yol Haritası: Ulusal Eylem Planı, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:56, Sayı:4, 2007, s.86-87.
- ¹³³ Mehmet Aktel, Ümmühan Kaygısız; a.g.e., s.594.
- ¹³⁴ Necla Öztürk Yılmaz; 5543 Sayılı İskân Kanunu Hükümleri Uyarınca Türk Vatandaşlığının Kazanılması, *TBB Dergisi*, Sayı:68, 2007, s.242-243.
- ¹³⁵ Mehmet Tekelioğlu, Mehmet Doğan, Albulvehap Çelebi; Türkiye'de Göç Politikalarının Gelişimi ve Mevcut Durum, *Disiplinler arası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu*, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, s. 23.
- ¹³⁶ Deniz Eroğlu; Ulusal Güvenlik Kaygılarından Mali Külfet Söylemine: Türkiye'nin Yeni Sığınma Politikaları, *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:13, Sayı:2, Haziran 2015, s.210.
- ¹³⁷ Erhan Örselli, Veysel Babahanoğlu; a.g.e., s.2068 ve 2071.
- ¹³⁸ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/09/20180913-6.pdf>
- ¹³⁹ <https://www.goc.gov.tr/hakkimizda>
- ¹⁴⁰ <https://www.goc.gov.tr/hakkimizda>
- ¹⁴¹ Yılmaz Demirhan, Seyfettin Aslan; a.g.e., s.52.
- ¹⁴² Mehmet Aktel, Ümmühan Kaygısız; a.g.e., s.595; Yılmaz Demirhan, Seyfettin Aslan; a.g.e., s.52.
- ¹⁴³ Mustafa Kara, Canan Öykü DÖNMEZ KARA; Türkiye'de Göç Yönetimi: Kurumsal Yapı ve İşbirliği, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 10, Sayı:2, 2015, s.15.
- ¹⁴⁴ <https://www.afad.gov.tr/tr/2211/AFAD-Hakkinda>
- ¹⁴⁵ <https://www.afad.gov.tr/tr/2211/AFAD-Hakkinda>
- ¹⁴⁶ 6458 sayılı Kanun'da bir Göç Politikaları bir de Göç Danışma Kurulu oluşturulmuştur. 703 sayılı KHK aslında bu iki başlığa son vermiş ve iki kurulu Göç Kurulu adı altında toplamıştır.